

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilun koulutusohjelma

Terhi Ilvonen

YKSITYISKOTIEN UIMA-ALLASOSASTON SUUNNITTELU

Opinnäytetyö
Toukokuu 2016

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2016
Muotoilun koulutusohjema

Sirkkalantie 12 A
80100 JOENSUU
P. 013 260 6880

Tekijä
Terhi Ilvonen

Nimeke
Yksityiskotien uima-allasosaston suunnittelu

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni käsittelee yksityisten kotien uima-allasosastojen suunnittelua ja sisustamista. Työssä käsitellään erilaisia allastiloihin sopivia pintamateriaaleja, ja työhön sisältyvät myös uima-allasosaston tunnelmaan, väreihin, valaistukseen ja akustiikkaan liittyvät seikat.

Työn tietopohja perustuu RT-kortteihin ja alan kirjallisuuteen. Aineisto muodostuu pääosin julkisten tilojen allasosastoihin liittyvistä lähteistä. Tietoja on sovellettu yksityiskoteihin sopiviksi.

Opinnäytetyössä on myös esitelty aiemmin suunnittelemani uima-allasosasto ja olen analysoinut projektin kulkua sekä suunnitteluun liittyviä haasteita sisustussuunnittelijan näkökulmasta. Opinnäytetyö voi toimia tietopakettina sisustussuunnittelijoille ja auttaa heitä suunnitteluprojekteissa.

Kieli
suomi

Sivuja 55

Asiasanat

uima-altaat, kosteat tilat, sisustussuunnittelu

THESIS
May 2016
Degree Programme in Design

Sirkkalantie 12 A
80100 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 6880

Author (s)
Terhi Ilvonen

Title
Design of Swimming Pool Area for Private Homes

Abstract

The objective of this thesis was to discuss the designing and furnishing of swimming pool areas for private homes. The thesis deals with various surface materials suitable for pool areas, as well as with factors related to the atmosphere, colours, lighting and acoustics of the swimming pool area.

The data was based on the RT product cards, published by Building Information Ltd, and on the literature on this field. The material was mainly collected from sources related to the pool areas of public premises. The information was adapted for use in private homes.

A swimming pool area that I have designed earlier is also described in this thesis. The course of the project and challenges faced at the design stage were analysed from the interior designer's point of view. This thesis can be used as an information package for interior designers to facilitate their design projects.

Language

Finnish

Pages 55

Keywords

swimming pools, wet rooms, interior design planning

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Visuaalinen viitekehys ja toiminta-asetelma.....	6
3	Uima-allasosastojen nykytilanne ja historia	7
4	Suunnittelun lähtökohdat	14
4.1	Käyttäjälähtöinen suunnittelu.....	14
4.2	Uima-allastilojen rakennus- ja viranomaisluvut	15
5	Uima-allasosastolle soveltuvat pintamateriaalit	15
5.1	Uima-allastilat	15
5.1.1	Lattiat.....	17
5.1.2	Seinät	20
5.1.3	Katot	23
5.2	Uima-altaat	25
5.2.1	Laatoitus	25
5.2.2	Maalaus	28
5.2.3	Pinnoitus.....	29
6	Tunnelma ja värit, valaistus sekä akustiikka	30
6.1	Tunnelman luominen värien avulla	30
6.2	Valaistus	35
6.3	Akustiikka.....	39
7	Oma suunnitteluprojekti	40
8	Pohdinta.....	50
	Lähteet.....	53

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee yksityisten kotien uima-allas-osastojen suunnittelua ja sisustamista. Työssä käsitellään erilaisia allastiloihin sopivia pintamateriaaleja ja työhön sisältyvät myös uima-allasosaston tunnelmaan, väreihin, valaistukseen sekä akustiikkaan liittyvät seikat. Keskeistä on selvittää myös, mitä muita asioita sisustussuunnittelijan on otettava huomioon uima-allasosaston suunnittelussa. Työssä sivutaan myös lyhyesti mitä uima-allasosastot ovat tänä päivänä ja mitä ne olivat uima-altaiden kulta-aikana 1960- ja 1970- luvulla.

Aiheen ja innostuksen opinnäytetyöhöni sain, kun suunnittelin erään perheen uima-allasosaston uudistuksen. Projekti oli todella mielenkiintoinen ja opettavainen, mutta omat haasteensa projektiin toi tiedon puuttuminen nimenomaan sisustussuunnittelijoille. Työni on uima-allasosaston suunnittelun tietopakettina tarpeellinen ja hyödyllinen. Opinnäytetyöstä löytyy kaikki oleellinen ja tarpeellinen tieto allasosastojen uudistukseen tai rakentamiseen.

Suomessa uima-allasosastoja on pääsääntöisesti 1960- ja 1970- luvuilla rakennetuissa taloissa. Kun näiden talojen omistajien lapset ovat muuttaneet pois lapsuudenkodeistaan, ovat sen ajan rakentajat alkaneet hakea pienempää ja helpompaa asumismuotoa. Aihe on ajankohtainen, koska uima-altaallisia kohteita tulee myyntiin yhä enemmän. Talot kaipaavat uudistusta ja niiden peruskorjausaika on täyttynyt, joten uudet asukkaat haluavat tehdä kokonaisvaltaisia remontteja.

Opinnäytetyön aihe on rajattu pelkästään allastilojen suunnitteluun ja remontointiin. Sauna ja kylpyhuonetiloihin ei sen tarkemmin perehdytä tässä opinnäytetyössä. Myös irto- ja kiintokalusteet on rajattu pois.

2 Visuaalinen viitekehys ja toiminta-asetelma

Opinnäytetyön tavoitteena on perehtyä syvällisemmin ja tarkemmin yksityiskotien uima-allasosaston suunnitteluun. Pääosassa on suomalaiskotien uima-allaskulttuuri, jonka ympärille olen kerännyt tietoa sen keskeisimmiltä ja tärkeimmiltä osa-alueilta sisustussuunnittelijan näkökulmasta. Visuaalinen viitekehys (kuva1) koostuu allasosastojen nykytilanteesta ja historiasta, suunnittelun lähtökohdista ja sen eri osa-alueista sekä suunnitteluprojektistani.

Kuva 1. Visuaalinen viitekehys (Kuva:Terhi Ilvonen 2016a).

Varsinainen työ alkoi jo aiemmin mainitun uima-allas kohteen suunnitteluvaiheessa. Tiedonhankintani suunnitteluun liittyen oli laajaa, sillä faktatietoa oli saatavilla yllättävän vähän. Olin yhteydessä suoraan valmistajiin ja maahan-tuojiin selvittääkseni materiaalien sopivuuksia uima-allasosastolle, jossa lähes kaikki pintamateriaalit joutuvat kosketuksiin klooriveden kanssa. Useimmat olemassa olevat lähteet käsittelevät julkisten tilojen allasosastojen suunnittelua, esimerkiksi kylpylöitä ja uima-halleja. Omassa suunnitteluprojektissani tiedonkeruu keskittyi pääosin asiakkaideni haluamiin pintamateriaaleihin ja heidän ha-

luomaansa tyyliin, joten olen laajentanut opinnäytetyön tietopohjaa enemmän yleiselle tasolle. Tietopohja koostuu RT- ja SIT-korteista sekä alan kirjallisuudesta. Aineistosta olen poiminut oleellimmat ja tärkeimmät asiat, joita sisustus suunnittelija tarvitsee uima-allasosaston suunnittelussa tai remontoinnissa ja soveltanut tiedot yksityiskoteihin sopiviksi.

3 Uima-allasosastojen nykytilanne ja historia

Nykyisin ihmiset panostavat entistä enemmän kylpyhuoneisiinsa ja uima-allastiloihinsa ja hakevat sinne kotikylpylämäistä, rauhallista tunnelmaa. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota esimerkiksi tilan materiaaleihin ja valaistukseen, joilla pyritään saamaan rauhallinen, rentouttava ympäristö ja tunnelma. Lisämausteen uima-allas- ja spa tiloihin tuo nykytekniikka, jolloin rentoutumista voi tehostaa rauhallisella musiikilla tai vaikka kotiteatterijärjestelmällä (kuva 2).

Kuva 2. Ulkomaalaisen kodin uima-allasosasto, jonne on tuotu nykytekniikkaa kotiteatterijärjestelmän muodossa (Kuva: Pinterest 2016a).

Yksityiskotien uima-altaiden kulta-aikaa elettiin 1960- ja 1970-luvuilla. Suomalaiset lomailivat paljon 1960-luvulla Espanjassa ja tottuivat siellä lomakohteiden hulppeisiin uima-altaisiin. Sen myötä altaita alettiin rakentamaan myös kotimaassa omakoti- ja rivitaloihin, ja niistä muodostui vähän rikkaampien ihmisten statussymboleita. (Standertsjöld 2011, 31.)

Sakari Ruotsalainen (2011, 65) on tutkinut Tampereen teknillisessä yliopistossa 1960- ja 1970-lukujen arkkitehtuurin tyyppitaloja. Hänen mukaansa tuohon aikaan uima-altaat olivat yksityiskodeissa luksusta ja sen aikakauden trendituotteita. Käytännön syistä ne sijoitettiin usein kellarikerrokseen. 1970-luvulla kodin uima-allas (kuva 3) on ollut vastaisku 1960-luvun rationalisoinnille ja tasarvoistamiselle. Omaisuutta ei ole enää haluttu piilotella. Yksityiskodeissa uima-altaat ovat myös kuvanneet omistajiensa arvovaltaa sekä sosiaalista asemaa. Ruotsalainen myös mainitsee uima-allastilojen sijoittamisen kellarikerrokseen olleen psykologista: asuintiloista erillään olevat märkätilat takasivat käyttäjilleen rauhaa ja irtioton arjesta.

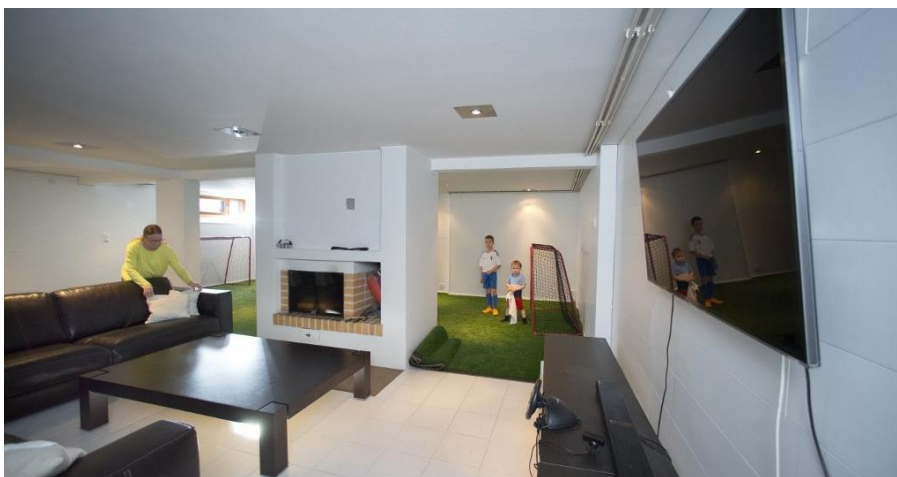
Kuva 3. Perinteinen uima-allasosasto vuodelta 1973 (Kuva: Annakaisa Lång 2010).

1970-luvun energiakriisin vaikutuksesta uima-altaiden suosio alkoi hiipua kun öljy ja sähkön hinta nousi. Ihmiset myös alkoivat kokea allastilojen puhtaanapidon vaikeaksi sekä aikaa vieväksi ja niistä luovuttiin. Altaita alettiin ottaa hyötykäyttöön. Niitä muutettiin varastoiksi tai niiden päälle rakennettiin lattia ja muutettiin selkeiksi huonetiloiksi (kuva 4).

Kuva 4. Asuutilaksi muutettu uima-allasosasto (Kuva: Etuovi 2016).

Eräs perhe oli ostanut talon, jossa aiemmat asukkaat olivat täyttäneet tyhjän uima-altaan Leca-soralla ja päälle oli laitettu laattalattia. Uudet asukkaat asensivat laattojen päälle tekonurmen jalkapallon pelaamista varten (kuva 5).

Kuva 5. Vanha uima-allas on piilossa jalkapallokentän alla (Kuva: Turun Sanomat/Timo Jakonen).

Muutostöistä, uima-altaan täyttämisestä ja sen käytöstä poistamisesta lupaviranomaisen näkökulmasta haastattelin Joensuun rakennusvalvonnan tarkastusinsinööri Kyösti Vatasta (2016). Vatasen mukaan tilan käyttötarkoituksen muuttuessa olennaisesti siitä, mitä tila alkuperäisessä rakennusluvassa on, voi olla tarpeen hakea rakennusvalvonnan lupaa muutokselle. Lupatarve selviää toimittamalla luonnospiirros tulevasta tilan käyttötarkoituksesta sekä voimassa olevan rakennusluvan pääpiirustuksen rakennusvalvontaan. Vatanen lisäsi myös, että uima-altaan täyttäminen ja käytöstä poistaminen tulisi aina suunnitella rakenneasioihin perehtyneen rakennesuunnittelijan toimesta korjaustyön laajuuden vaatimusten mukaan. Uima-altaan täyttäminen ja uuden alapohjan rakentaminen ei välttämättä ole yksinkertainen asia, joten omin päin projektiin ei kannata lähteä (Vatanen 2016.)

1980-luvulla markkinoilla alkoi näkyä jo poreammeita, jotka tulivat korvaamaan kotien uima-altaita (kuva 6). (Kodin käänköpiiri 2001). Omat kotikylpylät alkoivat yleistyä poreammeineen 1990-luvulla (kuva 7) ja kotien spa-osastot rakennettiin ylellisiksi (Avotakka 1990- 1999). Nykyisin yksityiskotien spa-osastoille rakennetaan enemmän poreammeita kuin uima-altaita.

Kuva 6. 1980-luvun poreamme (Kuva: Avotakka 2016).

Kuva 7. Kodin ylellinen spa osasto poreammeineen 1990-luvulla (Kuva: Avotakka 2016).

Vaikka uima-altaita rakennetaankin nykyisin enemmän ulos, ovat myös sisälle rakennetut uima-altaat kasvattaneet suosiotaan. Sisäaltaiden koot ovat pienentyneet siitä, mitä ne olivat 40 vuotta sitten. Silloin yksityiskotien uima-altaat olivat isoja ja sopivat tarkoitukseltaan että kokonsa puolesta myös kuntouintiin. Nykyisin uudet, rakennetut altaat ovat yleensä pienempiä ja kylpylämäisiä. Altaita ei varsinaisesti rakenneta enää kuntouintiin, vaan ne ovat tarkoitettu rentoutumiseen. Myös altaiden varustelutaso on muuttunut. Tärkeässä roolissa ovat erityisesti hierontalaitteet. Jokainen määrittää rakennettavan altaan koon olemassa olevan rakennusoikeuden mukaan. Joku voi haluta altaan rentoutumiseen ja toiselle on taas tärkeää, että altaassa mahtuu esimerkiksi harrastamaan vesijuoksua.

Ulkoaltaat ovat lisääntyneet monien suomalaisten pihossa (kuva 8). Yleistyneet leväkukinnot ja luonnonvesien rehevöityminen ovat saaneet monen lapsiperheen panostamaan uimiseen kotipihassa.

Kuva 8. Ulkoallas osittain maan sisään asennettuna (Kuva: LT-tuote).

Ulkoallas voidaan rakentaa joko maan pinnalle tai maan sisään. Maan sisään rakennetut altaat voidaan valaa teräsbetonista, tai rakentaa harkoista ja allasmuovista (kuva 9). Muovitetussa altaassa vedeneristeenä ja altaan pintamateriaalina toimii allasmuovi, kun taas betonirakenteinen uima-allas tarvitsee vaadittavat vedeneristykset ja pintalaatoituksen. Lasikuituinen allas sekä teräspeltiallas voidaan asentaa maan pinnalle tai maan sisälle, eikä se vaadi erikseen enää pinnoitusta (kuva 10). Maan sisään rakennettujen uima-altaiden käyttöikä voi olla jopa 25 vuotta, sillä ne ovat hyvin vankkarakenteisia ja kestäviä. Valetun ulkoaltaan rakentamisessa on huomioitava myös mahdolliset sala-ojitukset, maankaivuutyöt sekä perustusten tekeminen (Rakennusmaailma 2013.)

Kuva 9. Maan sisään rakennettu ulko-allas (Kuva: LT-tuote).

Kuva 10. Maan pinnalle asennettu uima-allas (Kuva: Aquaspa).

4 Suunnittelun lähtökohdat

4.1 Käyttäjälähtöinen suunnittelu

Rakennustietosäätiö käsittelee ohjekortissaan Uimahallit ja virkistysuimalat julkisten uimahallien suunnittelua. Vaikka tieto on tarkoitettu julkisten kohteiden rakentamiseen, on suurin osa ohjeista sovellettavissa myös yksityiskotien käyttöön, joka on yksi tämän opinnäytetyön tarkoituksista.

Allasosastojen suunnittelussa on otettava huomioon tilan tulevat käyttäjät, tilassa vallitseva runsas ilmankosteus, lämpötilan vaihtelut sekä kemikaalit. Ne aiheuttavat rasitusta muun muassa ilmanvaihdolle, materiaaleille ja rakenteille. Tilojen tulee myös olla viihtyisiä, valoisia, sekä akustiikaltaan ja sisäilmaltaan miellyttäviä (RT 97-10839, 2005.) Sisustussuunnittelijan näkökulmasta yksityiskotien uima-allas osaston suunnittelussa huomioitavia asioita ovat osittain samat asiat, eli käyttäjät, tilan toiminnot, materiaalit, valaistus ja akustiikka. Yksityiskodissa myös tilan tunnelma on tärkeässä roolissa. Remontoitavissa kohteissa on hyvä huomioida rakennuksen arkkitehtuuri.

Käyttäjälähtöisessä suunnittelussa tärkein kysymys on: ketkä allasosastoa käyttävät? Onko uima-allas lasten käytössä, jolloin on syytä huomioida allasosaston ja materiaalien turvallisuus? Onko tila aikuisten rauhoittumisen ja rentoutumisen keidas vai uudistetaanko tilat molempien käyttöön, jolloin tilan on oltava myös muunneltavissa? Lasten käytössä altaasta voi roiskua vettä hyvinkin kauas, jolloin pintamateriaalien oikealla valinnalla on iso merkitys. Rentoutumiseen suunnitellussa, aikuisten käytössä olevassa tilassa voidaan pintamateriaaleilta vaatia vähän vähemmän rasitusta, koska vesi ei välttämättä roisku niin paljon. Materiaalivalinnoissa on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, millaista kemikaalien kestoa pintamateriaaleilta vaaditaan. Jos vesi on käsitelty kloorilla tai muilla kemikaaleilla, uima-altaan laatoitus vaatii siihen soveltuvat laatat. Uima-altaalle myös kohdistuu paljon rasitusta, joten tämäkin seikka on huomioitava suunnittelussa.

4.2 Uima-allastilojen rakennus- ja viranomaisluvut

Tarkastusinsinööri Kyösti Vatanen (2016) kertoo, että jo olemassa olevan uima-allasosaston korjauskohteessa ei tarvita rakennusvalvonnan lupia, jos nykyisten tilojen käyttötarkoitus tai kantavat rakenteet eivät muutu. Rakennuslupa uima-altaalle on haettu jo aikoinaan rakennusvaiheessa. Eli jos seiniä ei kaadeta tai julkisivuun kosketa niin rakennuslupaa ei tarvitse hakea.

Uuden uima-altaan rakentaminen sisälle on kuitenkin pääsääntöisesti luvanvarainen toimenpide. Lupamuoto määräytyy tehtävien töiden sekä niiden laajuuden mukaan. Joskus altaan rakentaminen vaatii jopa rakentamisen tai itse rakennuksen laajentamista uima-allastilojen takia. Oli kyseessä uusi tai vanha allasosasto, niin kuitenkin rakennusmääräyksiä ja hyvää rakennustapaa on noudatettava, vaikka hanke ei vaatisikaan viranomaislupia. Varsinkin isoissa projekteissa lupa- ja rakennusmääräysasiat on aina hyvä tarkastaa oman kunnan rakennusvalvonnasta.

5 Uima-allasosastolle soveltuvat pintamateriaalit

5.1 Uima-allastilat

Uima-allastilojen uudistuksissa uusitaan yleensä laatoitukset sekä muut pintamateriaalit. Samalla asennetaan asiaankuuluvat, nykyaikaiset vesieristeet sekä käyttömukavuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi lattialämmitys. Uimahallien ja kylpylöiden suunnitteluoppaassa Pernu ja Kuurne (2016, 46) kertovat, että julkisten peruskorjattavien uima-aitaiden korjausselvitys aloitetaan selvittämällä runkorakenteiden kunto, korjaustarve sekä niiden korjattavuus. Mielestäni samoin voidaan toimia myös yksityiskotien allastiloissa. Ennen remontin aloittamista on äärimmäisen tärkeää kartoittaa uima-altaan sekä allasosaston mahdolliset vauriot, vesivahingot ja vuodot.

Märkätiloissa käytettävien materiaalien on hyvä olla helposti puhdistettavia ja kulutusta kestäviä. Laattojen on hyvä olla pinnaltaan sileitä ja tiiviitä, mutta ne eivät saa olla liukkaita. Jos laatta on hyvin huokoinen, se antaa hyvän kasvuympäristön mikrobeille ja epäpuhtauksille. Näitä ovat esimerkiksi luonnonkivi-laatat ja liuskekivi. Laatoituksessa saumaus suositellaan tekemään epoksipohjaisella saumauslaastilla, koska sauma on laatoituksen heikoin kohta (RT-97-10839. 2005, 23- 24.)

Sisustussuunnittelijan tulee varmistaa, että valitut materiaalit ja laatat soveltuvat uima-altaisiin ja muihin allasosaston tiloihin. Suunnittelijan on hyvä muistaa, että allastiloissa käytettävät erikoismateriaalit vaativat aina oikeanlaiset vesieristyksset, alusmateriaalit, kiinnitykset ja saumat. Tekniset ominaisuudet määrittelevät laattojen soveltuvuuden käyttötarkoituksen mukaan. Esimerkiksi paljain jaloin liikuttaviin märkiin tiloihin voidaan laatat valita DIN 51097 luokituksen mukaan liukuesteluokasta C (kuva 11).

Taulukko 2. Liukkauden testaus esimerkiksi paljain jaloin käytettävissä märkätiloissa, standardi DIN 51097.

DIN 51097 luokitus	A	B	C
liukkaus ¹⁾	12 ...17 °	18...23 °	> 24 °
CoF ²⁾	0,21...0,31	0,32...0,42	> 0,45

1) A liukkain, C vähiten liukas
 2) CoF < 0,25 todennäköisesti liukas
 > 0,36 todennäköisesti vähemmän liukas

Kuva 11. Standardi DIN 51097 (Kuva: RT 34-10997).

Luokka A: kuivat tilat; pukuhuoneet ja käytävät

Luokka B: märkätilat, uima-allastilat, kylpylöiden märkätilat, käytävät ja suihkutilat

Luokka C: uima-altaan askelmat, viettävät allasalueen osat, lasten altaat, altaan reunaosat ja yleisesti vedenpinnan alapuolella olevat laatoitetut alueet

5.1.1 Lattiat

Allasosaston lattian suunnittelussa on otettava huomioon lattian kallistukset, seinäliittymät, urat, lattiakaivojen sijoittelu sekä nurkat. Kallistukset tulee olla riittävät, mutta ei kuitenkaan liian suuret. Riittävät kallistukset varmistavat, ettei vesi jää seisomaan lattialle. Lattioiden laatoituksissa on huomioitava mahdolliset yksityiskohdat, jotka voivat vaikuttaa materiaalivalintoihin. Esimerkkinä pienillä, lasittamattomilla mosaiikkilaatoilla tehdyt erilaiset kuvioinnit ja yksityiskohdat, joten suunnittelijan on hyvä tehdä laatoituksista omat suunnitelmat ja laatoituspiirustukset. Mosaiikkilaattojen saumat toimivat hyvin myös liukuesteinä (RT 97-10839. 2005, 23-24.)

Lattialaattojen valinnassa on syytä huomioida myös kulutuksenkestävyys sekä laatan kovuus. Hyvä kulutuksenkestävyys on esimerkiksi keraamisella laatalle, joka on koostumukseltaan tiivis. Ne ovat myös hygienian kannalta hyvä valinta, koska puhtaanapito ja siivoaminen ovat helpompia toteuttaa. Lasitettujen lattialaattojen kulutuksenkestävyys ilmoitetaan PEI-arvolla (kuva 12). Tummissa laatoissa PEI arvo on usein pienempi kuin vaaleammassa, lasitetussa laatoissa (RT 34-10997. 2010, 4.)

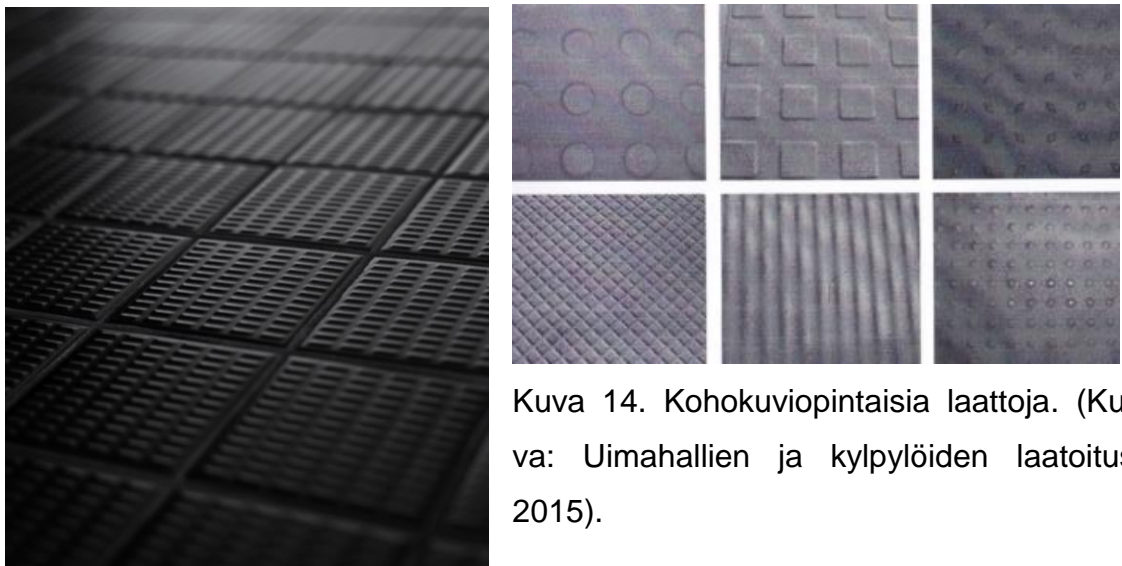
Luokka	Käyttökohde
0	Ei soveltu lattiakäyttöön
1	Tilat, joissa oleskellaan avojaloin tai sisätossuilla (esimerkiksi kylpyhuoneet ja makuuhuoneet)
2	Tilat, joissa oleskellaan pehmeäpohjaisilla tai tavanomaisilla jalkineilla (esimerkiksi olohuone)
3	Tilat, joissa oleskellaan tavanomaisilla jalkineilla ja joissa esiintyy vähäisessä määrin hankaavaa likaa kuten kodin keittiöt, eteiset ja käytävät
4	Tilat, jotka säännöllisesti altistuvat kävelyliikenteelle ja hankaavalle lialle (esimerkiksi sisäänkäynnit, hotellit, näyttely- ja myymälätilat)
5	Julkiset tilat, jotka altistuvat kovalle ja jatkuvalle kävelyliikenteelle ja hankaavalle lialle, kuten kauppakeskukset, lentokenttäterminaalit ja hotellien sisäänkäynnit.

Kuva 12. Lasitettujen, keraamisten laattojen kulutuksenkestävyysluokat (Kuva: RT 34- 10997).

Uima-altaiden ja kylpylöiden laatoitusta käsittelevässä oppaassa Maja (2016,16-17) on jakanut keraamiset laatat kitkaominaisuuksiltaan ja pintastruktuureiltaan lasitettuihin sekä lasittamattomiin perustyyppihin:

1. Kohokuviopintaiset laatat
 - lasittamattomat
 - lasitetut
2. Struktuuripintaiset laatat
 - lasittamattomat
 - lasitetut
3. Sileäpintaiset laatat
 - lasittamattomat
 - lasitetut

Lasittamattomat, kohokuvioidut laatat ovat olleet allasosastoilla käytössä jo vuosikymmeniä (kuva 13, 14), ja ovat yleisin käytetty laattamalli yleisissä allastoissa. Kyseinen laatta toimii hyvin myös yksityisissä kohteissa, varsinkin jos käyttäjinä on lapsia. Laatat eivät ole liukkaista ja niiden pinta on yleensä melko tasainen. Laatan pinnalla olevat kohoumat voivat olla erimuotoisia; pyöreitä, neliöitä, pisteitä, salmiakkikuvioita tms. Kohoumat ovat halkaisijaltaan noin 10mm ja korkeudeltaan noin 2 mm. Laatan kitka muodostuu kohoumista, joten pidempi aikaisessakin käytössä kitka pysyy hyvänä eikä laatasta tule liukas. Huono puoli näissä laatoissa on lian kertyminen kohoumien reunaan. Voimakas hankaaminen ja siivoaminen voi ajan kuluessa heikentää laatan kitkaa (Maja 2016, 16-17.) Itse uskon että kitka säilyy kotikäytössä, koska käytettävät pesuaineet ovat miedompia kuin voimakkaat, julkisissa uimahalleissa käytettävät.

Kuva 14. Kohokuviopintaisia laattoja. (Kuva: Uimahallien ja kylpylöiden laatoitus 2015).

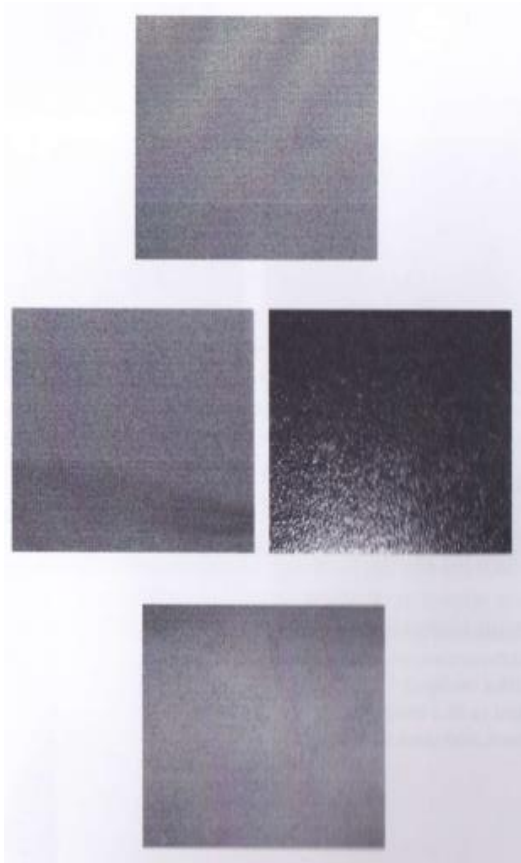
Kuva 13. Kohokuviopintainen laatta (Kuva: Pukkila 2016).

Kuvassa 15 esitetyissä struktuuripintaisissa laatoissa kitka on kohoumien takia hyvä, mutta puhtaana pitäminen on vaikeaa. Syvennyksiin kertyy helposti veden suoloja ja likaa, jotka taas antavat bakteereille oikean kasvuympäristön (Maja 2016, 17). Kohoumien ja syvennyksien vuoksi lattia voi olla hankala kuivata uimisen jälkeen.

Kuva 15. Struktuuripintainen laatta (Kuva: Laattapiste ja Uimahallien ja kylpylöiden laatoitus 2015).

Sileäpintaisia laattoja on kolmea erilaista; sileät, karhennetut ja mikrokarhennetut laatat (kuva 16). Sileät laatat ovat helppoja puhdistaa ja siivota, koska niiden pinta on tasainen. Ajan oloon pinta kuitenkin voi kulua ja laatan kitka huonontua. Karhennetut laatat ovat myös helppoja puhdistaa verrattuna kohopintaiseen laattaan. Pinta kuitenkin kuluu käytössä ja tässäkin laatussa kitka voi huonontua. Mikrokarhennetuissa laatoissa kitkaominaisuuksien säilyttämiseksi saumauksien ja puhtaanapidon kannalta on valmistajan ohjeita syytä noudattaa tarkasti ja perusteellisesti. Mikrokarhennettuja laattoja on ollut käytössä alle 15 vuotta ja käyttökokemukset niistä ovat ristiriitaisia. Tähän on vaikuttanut muun muassa rakennusaikainen huolimaton suojaus. Sileäpintaisia laattoja Maja ei kuitenkaan suosittele allasalueiden lattioiden laatoituksiin, reuna-alueita lukuun ottamatta. Siivouksen helpottamiseksi sileäpintaisia laattoja voi siis käyttää seinän vieressä. Myös tiloissa, joissa ei kuljeta paljain jaloin, voidaan käyttää sileäpintaisia laattoja. (Maja 2016, 18-33). Lattialaattojen valintaa tehdessä suunnittelijan on hyvä huomioida laattalattian puhtaanapito, kuivaus ja turvallisuus.

Kuva 16. Sileäpintaisia, keraamisia laattoja (Kuva: Uimahallien ja kylpylöiden laatoitus 2015).

5.1.2 Seinät

Allastilojen seinien on hyvä olla kulutusta kestäviä, höyrytiivitä sekä helposti puhdistettavia. Seinämateriaalien valinnassa on syytä kiinnittää huomiota myös kosteus- ja höyrysulkuihin, sekä mahdolliseen vedeneristykseen. Suunnitteluvaiheessa on hyvä ottaa huomioon roiskevedelle altistuvat seinärakenteet ja pintamateriaalit. Ne on myös käsiteltävä asianmukaisesti ja oikein, varsinkin jos seinämateriaali on puuta.

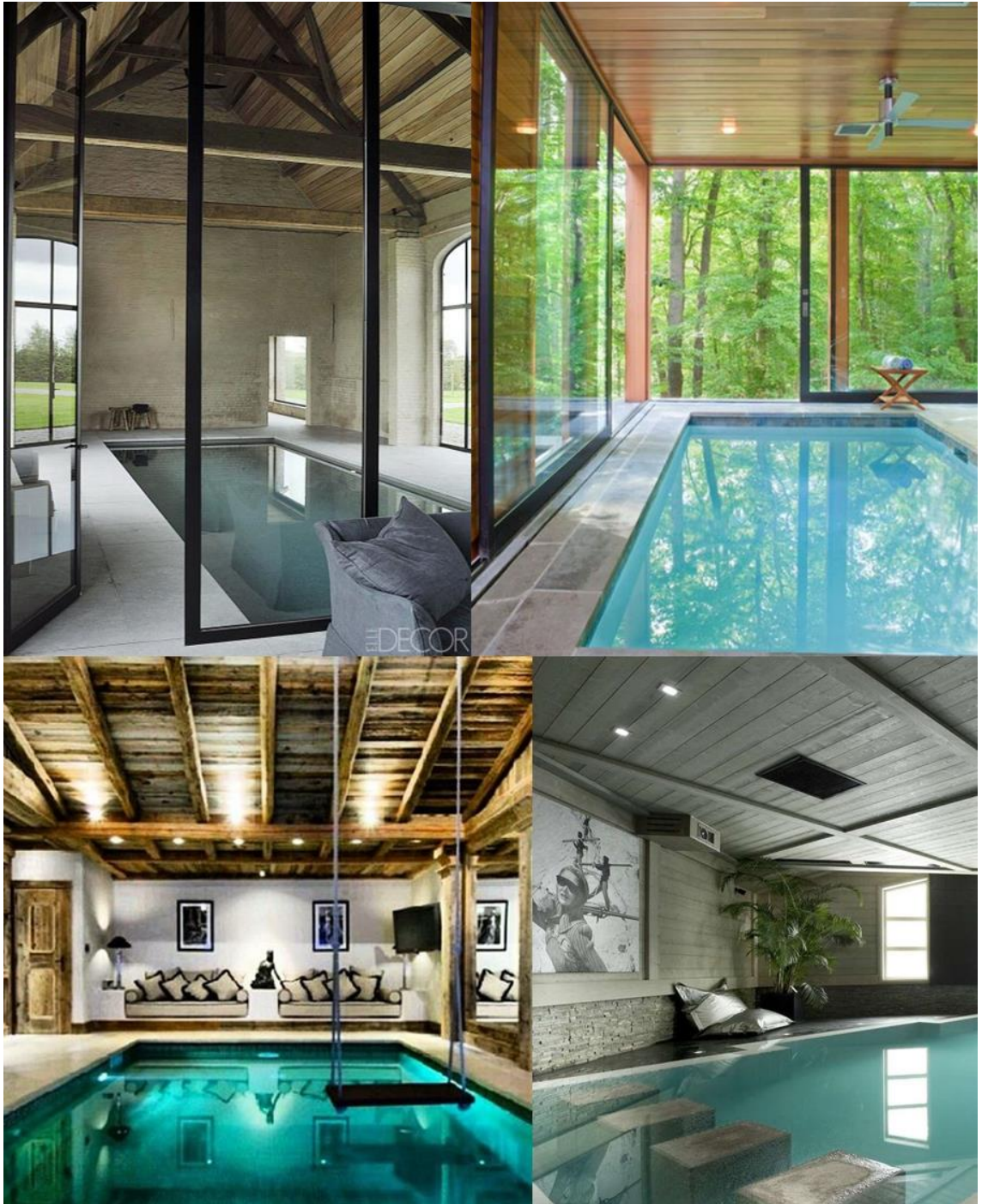
Allasosaston seinäpintoihin soveltuu hyvin keraaminen laatta, lasitettu klinkkerilaatta tai uudentyyliset kuivapuristelaatat. Perinteisten kaakelilaattojen soveltuvuus kannattaa tarkistaa maahantuojalta tai valmistajalta; kosteus ja lämmönvaihtelut voivat irrottaa lasitusta huokoisesta pohjasta. Käsittelemättömät

betonipinnat ovat hankala pitää puhtaana, joten niitä ei suositella allastiloihin. Ne ovat myös pinnaltaan huokoisia ja imevät itseensä kosteutta ja likaa.

Allasosaston seiniin voidaan laattojen rinnalla käyttää ekologista puuta (kuva 17, 18). Puuta käyttämällä allastilojen akustiikka voi parantua huomattavasti. Kovien materiaalien rinnalla pehmeä puu tuo miellyttävämmän ääniympäristön ja vähentää myös kaikumista. Puun käytössä suunnittelijan on hyvä muistaa oikea pintakäsittely; lämpökäsitelty puu tai vesiohenteisella kyllästysaineella käsitelty puu on hyvä, kestävä valinta. Kestopuuta ei suositella. Seinien materiaalia valittaessa täytyy muistaa, että materiaali ei saa elää kosteuden ja lämpötilan vaihtelujen vuoksi. Tämän takia kipsilevyt, lastulevyt ja kuitulevyt ovat huono vaihtoehto seiniin (RT 97- 10839. 2005, 24.)

Kuva 12. Puun käyttöä suomalaisen yksityiskodin uima-allasosastolla (Kuva: Jesse Kakkola 2016a).

Kuva 18. Ulkomaalaisten allasosastojen upeaa puunkäyttöä (Kuvat: Pinterest 2016b).

5.1.3 Katot

Altaasta roiskuvan veden takia myös allastilojen kattojen pintamateriaaleilta vaaditaan hyvää kosteuden kestävyttä ja veden hylkimiskykyä (kuva 19). Tähän vaikuttavat allasosaston käyttäjät. Jos yhtenä käyttäjäryhmänä ovat lapset, on vaarana että altaan vesi roiskuu seinien lisäksi myös kattoon.

Tila	kantavuus, kestävyys	kosteudenkestävyys	muodon ja pinnan säilyvyys	puhdistettavuus	avattavuus, uudelleen asennettavuus	äänenvaimentavuus*	ääneneristävyys	hygieenisuus	tarkempia suunnitteluohehjeita
atk-huoneet	↑	↑	↑	↑	•	↑			RT 96-10656
aulat ja käytävät	•			•	•	•			RT 95-10717
kokoushuoneet	•		•	•	•	•	•		RT 95-10717
leikkaussalit	•	•	•	•	•	•	•	•	RT 96-10594
opetustilat	•		•			•	•		RT 07-10881
majoitushuoneet	•		•	•		•	•		RT 94-10554
myymälät	•		•	•	•	•			RT 91-10788
porrashuoneet						•			RT 93-10751
kahvilat ja ravintolat	•		•	•	•	•	•	•	RT 94-10442
sairaanhoidotilat	•		•	•	•	•	•	•	RT 96-10594
suurkeittiöt	•	•	•	•	•	•	•		RT 94-10443
teollisuushallit				•		•			RT 94-10513
toimistohuoneet	•		•			•			RT 95-10717
uima-allashuoneet	•	•	•	•		•			RT 97-10839
ulkotilat	•	•	•						RT 91-10788
liikuntasalit	•		•			•	•		RT 97-10046

Kuva 19. Sisäkattojen suunnittelussa on olemassa tilan käyttötarkoituksesta riippuvia vaatimuksia (Kuva: SIT 35-610067).

Myös kattojen pintamateriaalit toimivat akustisena pintana, ja puu on seinien lisäksi tähän hyvä valinta (kuva 20). Puisia paneeliverhouksia käytettäessä on suositeltavaa käsitellä lautojen päät huolella. Umpinaisissa paneeleissa on huolehdittava yläpohjan tuuletuksesta. Kattopintana ei suositella pelkkää betonia, samasta syystä kuin seinäpinnoissakin, eli betoni ei itsessään ole höyrytiivis.

Myöskään kipsilevyä ei kosteisiin allastiloihin suositella. Jos kattopinta on betonia, on tässäkin syytä muistaa höyrynsulku ja mahdollisten saumojen tiivistys ennen varsinaisen pintamateriaalin kiinnittämistä.

Kuva 20. Allastilan puuverhoiltu alakatto (Kuva: Pinterest 2016c).

Puun lisäksi allastiloihin sopivia alakattomateriaaleja ovat mm. alumiini, esimerkiksi hyvin tuulettuvat säle- ja ritiläkattot. Lastusementtilevy ja erikoismineraalivilalevy sopivat myös akustoitvien ominaisuuksiensa puolesta allastilojen kattomateriaaliksi, sillä ne kestävät hyvin kosteat olosuhteet ja ovat näin ollen sopivia märkätiloihin. Tasaisempaa kattopintaa puolestaan saa valitsemalla tilaan sementtisidosteista rakennuslevyä (RT 97- 10839.2005, 25.)

Modernimpi vaihtoehto on perforoidut vinyylikattot. Vinyylikatolla on akustoiva ominaisuus ja se toimii myös upeana, visuaalisena yksityiskohtana allastiloissa (kuva 21). Kattomateriaalia valittaessa on hyvä huomioida allasosaston koko ja luonnon valo. Varsinkin vanhemmissa rakennuksissa tila on usein hyvin pitkän mallinen, joten esimerkiksi paneelit asennetaan silloin kohtisuoraan ikkunaseinää päin (SIT 35- 610067.2009, 6.)

Kuva 21. Akustinen vinyylikatto yksityiskodin uima-allasosastolla (Kuva: Concepthifi 2016).

5.2 Uima-altaat

5.2.1 Laatoitus

Vanhan uima-altaan uuden pinnoitteen suunnittelu aloitetaan tilannekartoituksella. Ensin on tehtävä perusteellinen kosteus- ja kuntotarkastus. Sen jälkeen on hyvä laatia korjaussuunnitelma ja lopuksi korjattava mahdolliset kosteusvauriot. Uima-altaan on aina oltava vesitiivis vaurioiden ennalta ehkäisemiseksi sekä niiden minimoimiseksi.

Pernu ja Kuurne (2016, 33) suosittelevat kirjassaan uima-altaan vedeneristystä aina. Vaikka kirja kertoo julkisen sektorin uima-hallien ja kylpylöiden suunnittelusta, niin tämä suositus pätee mielestäni myös yksityisellä puolella. Vedeneristyksellä minimoidaan vuodot sekä mahdolliset vesivahingot. Vedeneristeen on oltava uima-altaaseen sopivaa ja kestävä allasveden aiheuttama rasitus. Altaissa käytettäviä materiaaleja valittaessa täytyy varmistaa, että tuote varmasti kestää allasvesikemikaalit sekä mahdolliset lämpötilan ja ilmankosteuden vaih-

telut. Nämä on hyvä varmistaa suoraan materiaalin valmistajalta tai maahan-
tuojalta. Majan (2016, 12) mukaan tavalliset, kotien kylpyhuoneissa käytetyt ve-
deneristeet eivät sovellu uimahalliolosuhteisiin. Vedeneristeitä valittaessa on
hyvä huomioida tilan käyttö- ja allasvesirasitus sekä rakenteiden kosteus. Ve-
deneristeiden on hyvä olla kemikaalinkestäviä ja kutistumattomia.

Antila (2013, 2-7) kirjoittaa opinnäytetyössään, että uima-altaiden laatoitukset
ovat aina erikoislaatoituksia. Itse laatoittaminen ei juuri eroa tavallisen kylpy-
huoneen laatoituksesta, vaan suuremmassa roolissa on enemmänkin laattojen
kiinnitys ja kiinnittyminen. Laadukkailla materiaaleilla ja hyvällä, ammattitaitoi-
sella laatoituksella varmistetaan laatoituksen pitkä käyttöikä.

Yleensä altaan laatoitus aloitetaan seinistä ja edetään sitten pohjaan päin (kuva
22). Laatoituksen huolellinen suunnittelu on tärkeää, ja suunnittelijan on hyvä
piirtää altaasta tarkat laatoituspiirustukset. Esimerkiksi altaan pohjan ja seinien
saumojen osuminen vastakkain vaatii laatoittajalta tarkkuutta. Kiinnitetyille laa-
toille on annettava riittävän pitkä kuivumisaika, ja on hyvä noudattaa laatoitus-
järjestelmän ohjeita. Saumaaminen voidaan tehdä kun laatat ovat olleet kiinni-
tettyinä kolme vuorokautta. Saumauksessa suositellaan käytettäväksi
kaksikomponenttista epoksi sauma-ainetta, keinohartsia, joka on tarkoitettu
vaativiin kohteisiin. Epoksi saumaustaustilla tehty saumaus on helppo puhdis-
taa, koska lika ei imeydy sauman pintaan kiinni. Kuitenkin saumauksen aikana
laatan pintaan kuivunutta saumausainetta on melkein mahdotonta saada irti, jo-
ten saumauksen tekemisessä on oltava huolellinen (Rakentaja.fi 2016). Majan
mukaan tavalliset, joustavat epoksimassat eivät kestä allasvesissä käytettäviä
kemikaaleja, joten ne eivät sovellu uima-altaiden laatoituksiin (Maja 2016, 21).

Kuva 22. Uima-altaan laatoitus on aloitettu oikeaoppisesti altaan seinäpinnoilta (Kuva: Rakentaja.fi)

Uima-altaan laatoitukseen sopivat keraamiset laatat. Valikoima on laaja, ja laatat valitaan jokaiseen kohteeseen käyttötarkoituksen ja ominaisuuksiensa mukaan. Laattojen kiinnitykseen käytetään uima-altaisiin soveltuvaa kiinnitys- ja saumauslaastia.

Keraamiset laatat jaetaan kahteen ryhmään; A eli märkäpuristettuihin ja B eli kuivapuristettuihin. Märkäpuristetut klinkkerilaatat eivät välttämättä aina ole niin mittatarkkoja kuin kuivapuristetut laatat, ja tarvitsevat usein hieman leveämmän saumauksen. Märkäpuristettuja klinkkerilaattoja voidaan käyttää seinien ja lattioiden laatoitukseen niin sisällä kuin ulkonakin. Erikoiskappaleiden valmistaminen mahdollistaa myös märkäpuristettujen laattojen käyttämisen myös uima-aitaiden laatoituksissa. Klinkkerit, eli kuivapuristetut, lattioissa käytettävät laatat omaavat pienen vedenimukyvyyn ja näin ollen soveltuvat uima-altaaseen. Laatat ovat joko lasitettuja tai lasittamattomia.

Nyrkkisääntönä uima-aitaiden laattojen valinnassa on muistaa, että veden imukyky saa olla enintään 1 %. Veden imukyky ilmoitetaan painoprosenteina ja on

verrannollinen laatan sintraantumisasteeseen. Eli mitä suurempi lämpötila, sitä alhaisempi vedenimu prosentti. Keraamisten laattojen kemiallinen kestävyys on hyvä, ja usein ne kestävät esimerkiksi kotitalouksissa käytettäviä puhdistusaineita ilman vahingoittumista. Uima-altaiden laatoituksissa kemiallinen kestävyys varmistetaan oikeanlaisilla kiinnitys- ja saumaustaasteilla.

Uima-altaiden, sekä muiden vaativien märkätilojen laatoituksissa, tulee käyttää pelkästään pvc- napitettuja mosaiikkilaattoja tai arkkeja, jotka on liimattu laattojen etupuolelta. Tämä varmistaa laattojen mahdollisimman lujan tartunnan laatoitettavaan pintaan (RT 34- 10997.2010, 2-6.) Taustapinnaltaan verkoin toisiinsa kiinnitettyjen laattojen tartunta alustaan voi olla jopa 20 % heikompaa mitä yksittäisillä laatoilla. Pernu ja Kuurne eivät myöskään suosittele sementtipohjaista saumausainetta, koska sauma on vaikea pitää puhtaana ja niiden pitkäaikaiskestävyys on huono (Pernu & Kuurne 2016, 33).

5.2.2 Maalaus

Vanhan uima-altaan pinnan uudistaminen on mahdollista myös maalaamalla. Ainakin Tikkurilalta ja Teknokselta löytyy tähän tarkoitukseen soveltuvia maaleja. Käytettävät maalit ovat kaksikomponenttisiä, liuotinhenteisiä epoksimaaleja. Altaan maalattu pinta on helppo puhdistaa, se on tiivis ja kiiltävä, ja se antaa upotusrasitusta kestävän pinnan. Tikkurilan maali on tarkoitettu uusille betonipinnoille tai ennestään epoksipohjaisella maalilla käsitellylle pinnalle.

Blogeista löytyy myös kaikenlaista kokemuspohjaista tietoa, joiden totuudenmukaisuudesta ei kuitenkaan ole takuuta. Halusin kuitenkin tuoda esille uima-altaan maalaamisen Katin kokeelliset remontit- blogin bloggaaja Katin tekemänä. Hänen uima-altaansa on rakennettu vuonna 1975, ja se on kauttaaltaan laatoitettu. Kati oli valinnut altaaseensa Teknoksen laivateollisuuteen tarkoitetun, epoksipohjaisen maalin. Bloggaajan mukaan Teknos ei suoralta kädeltä suosittelut kyseistä maalia altaan laattoihin, koska vastuu on kuulemma suuri. Maalia on kuitenkin käytetty jo vuosia betonipintaisten uima-altaiden maalaamiseen. Ero entiseen on huikea, ja blogia selatessa selvisi, että puolitoista vuotta maalaamisen jälkeen maali on pysynyt hyvin laatan pinnassa (kuva 23). Ainakin

tässä tapauksessa epoksimaali on kestänyt hyvin altaan kemikaalit. (Katin kokeelliset remontit -blogi 2014.)

Kuva 23. Maalattu uima-allas ennen ja jälkeen (Kuva: Katin kokeelliset remontit- blogi).

Allasta maalatessa maalin pysyvyyteen vaikuttavat pinnan karheus, puhtaus ja kuivumisaika. Maalajan kannattaa suojautua hyvin teollisella maalilla maalatessa, sekä huolehtia riittävästä ilmanvaihdosta maalauksen aikana. Ennen maalaamista on tietenkin tarkistettava, että laatat ovat tiukasti kiinni alustassaan, eivätkä saumat ja silikonit ole rikkoutuneet mistään. Maalien soveltuvuus kannattaa vielä tarkistaa maahantuojalta.

5.2.3 Pinnoitus

Altaiden pintamateriaaleiksi on markkinoilla tarjolla myös erilaisia pinnoitteita. Ne voidaan asentaa joko entisen laatan päälle, tai suoraan betonin päälle. Tästäkin menetelmässä on tarkistettava entisten laattojen kiinnitys. Polyurea pinnoitteet ovat mekaanisesti ja kemiallisesti kestävämpiä kuin esimerkiksi tavalliset epoksinpinnoitteet. Pinnoite kestää hyvin myös lämpötilojen vaihtelut. Polyurea pinnoite on elastinen, kestävä kaksikomponenttinen tuote ja se levite-

tään pinnalle ruiskuttamalla. Lopputuloksena on kestävä, saumaton pinnoite, joka ei vaadi erillistä vesieristystä (Purfin 2016.) Polyurea pinnoitteen asennus on aina koulutettujen ammattilaisten tekemä.

Toinen altaille sopiva pinnoite on keraamipinnoite. Myös se voidaan asentaa vanhojen laattojen päälle. Pinnoite ei muuta laattojen muotoa eikä pinta ei näytä maalatulta, vaan valmis pinta on hyvin luonnollinen. Myös saumat käsitellään yli, mutta lopputulos ei ole kuitenkaan saumaton (kuva 24). Pinnasta tulee vesitiivis ja kestävä. Väri vaihtoehtoja on saatavilla useita, joko mattana tai kiiltävänä. Keraamipinnoite on myös ekologisempi vaihtoehto, koska vanhoista laatoista ei synny purkujätettä. Myöskään tätä pinnoitetta ei voi itse asentaa, sillä tuote vaatii aina ammattilaisten tekemän asennuksen (Decotile 2016.)

Kuva 24. Keraamipinnoitetut laatat ennen ja jälkeen (Kuva: Decotile 2016).

6 Tunnelma ja värit, valaistus sekä akustiikka

6.1 Tunnelman luominen värien avulla

Sisustussuunnittelijoiden valinnoilla on iso merkitys tilojen tunnelmaan ja siitä välittyvään fiilikseen. Tähän tietenkin vaikuttavat värit, valaistus sekä miellyttävä akustiikka. Huomioitava on myös tilan tulevat käyttäjät. Monella mielikuva hulp-

peasta allasosastosta on usein rauhallinen, vihreä ja trooppinen keidas, jossa vallitsee harmoniset, rauhalliset värisävyt ja turkoosi vesi lainehtii altaassa (kuva 25). Tällainen lopputulos saadaan hyvällä suunnittelulla, onnistuneilla valaistusratkaisuilla, oikeinvalituilla väreillä ja materiaaleilla.

Kuva 25. Rauhallinen ja rentouttava tunnelma kynttilöiden kera (Kuva: Pinterest 2016d).

Tunnelma ja fiilis vaikuttavat myös siihen, kuinka ihminen kokee tilassa vallitsevat värit, ja kuinka hän niihin psykologisesti reagoi. Esimerkiksi kovin räikeät värit ja kirjavat tekstiilit luovat ympärilleen rauhattomuutta ja levottomuutta, eivätkä ne luo ympärilleen rentouttavaa tunnelmaa ja kotikylpylämäistä ympäristöä.

Martti Huttunen kirjoittaa kirjassaan värien olevan ”visuaalisia adjektiiveja”, ympäristökohteiden ominaisuuksien ilmaisijoita. Värit pitävät sisällään myös henkilökohtaisen tunnetason merkityksiä. Väri on tunnetta, eli värien havainnointi voi määrittää ja synnyttää ihmisessä tiettyjä tunnereaktioita. Ihminen voi omalla toiminnallaan tietoisesti ohjata omia väriviestejään. Värien valinta on myös tie-

tynlaisen viestinnän suunnittelua, erityisesti sisustussuunnittelussa. Huttunen neuvoo suunnittelijaa tutustumaan väriviestinnän vaikutustavoitteisiin ja asiakkaansa taustoihin, että suunnittelukohteeseen onnistutaan valitsemaan siihen sopivat värit, ja värien viestintä onnistuu toivotulla tavalla. Huttusen mukaan suunnitteluprosessi on kognitiivinen, hallittu ja luova ajatustapahtuma. Prosessissa etsitään tarjolla olevista vaihtoehdoista asiakkaalle ne juuri heille sopivimmat. Hyvin suunniteltu väriympäristö on sellainen, joka tuottaa elämyksiä ja tavoiteltuja vaikutuksia ilman, että värejä välttämättä tietoisesti huomataan. Värit ovat myös makuasioita, joista ei pitäisi kiistellä. Huttusen mukaan niistä nimenomaan olisi hyvä joskus jopa kiistellä, jotta värien valinnassa saavutettaisiin tavoiteltu tarkoituksenmukaisuus. Tunnetasolla värit voivat merkitä eri ihmisille jotakin hyvin henkilökohtaista ja ei-yleistettävää. Sisustussuunnittelija, joka etsii värejä toisten tarpeisiin ja toisten kotiin, voi epäonnistua pahasti värien valinnassa, jos hän ei tiedosta tunnereaktioita, jotka ohjailevat hänen omaa käyttäytymistään (Huttunen 2004, 38-43.)

Kirjassaan Huttunen kirjoittaa viihtyvyyden olevan käsite, jota käytetään kun arvioidaan tilan toiminnallisuutta yleisellä tasolla. Vastakohtana on tietenkin epäviihtyvyys. Suunniteltavan tilan käyttötarkoitus antaa selkeät lähtökohdat tilan värisuunnittelulle, jolloin käyttötarkoitus ohjaa tilan värivalintoja. Esimerkiksi lukemiseen, keskusteluun ja opiskeluun suunnattuun tilaan Huttunen suosittelee vihreitä ja sinivihreitä värejä. Vihreä väri sisustuksessa antaa mahdollisuuden mielen rauhoittamiseen ja omiin ajatuksiinsa syventymiseen. Näin sisustussuunnittelijan näkökulmasta ajatellen, jos materiaalivalinnoissa vihreä tai sinivihreä tuntuu liian radikaalilta väritä allasosastolle pintamateriaalien muodossa, niin esimerkiksi viherkasveilla tai tekstiileillä saadaan tuotua vihreyttä tilaan. Huttusen mukaan sisätilan kasvillisuus ja ikkunoista näkyvä vihreä luonto on tärkeä osa sisätilan ympäristöä ja tunnelmaa. Vihreän kasvillisuuden tuomaa vaikutusta Huttunen peilaa hauskaasti apinalajeihin; simpanssit ja orangitkin rakentavat itselleen vihreän ”lehtimajan” ja vetäytyvät sinne rauhoittumaan. Myöskään värien tuomaa psykologista vaikutusta ei saisi värivalinnoissa unohtaa; liika kirjavuus ja värikyvyys tilassa voi aiheuttaa keskittymisvaikeuksia ja ylimääräistä rauhattomuutta. Esimerkiksi lasten käytössä olevassa tilassa taas aktiivisuutta

voidaan lisätä lämpimillä väreillä, ja yleensä lasten värikäs vaatetus tuo kirjavuutta ja värikkyyttä harmoniseen sisustukseen (Huttunen 2004, 121-125.)

Värien valintatilanteessa tiettyjä värejä ja sävyjä tarkastellaan aina tietyssä kontekstissa. Huttunen kirjoittaa, että värikartasta valittua väriä tarkastellessa ei sitä tulisi eristää muista värikartan väreistä harmaalla tai mustalla maskilla, koska kyseessä olevaa väriä ei nähdä sen aidompana kuin jossakin muussa ympäristössä (Huttunen 2004, 139.) Sisustussuunnittelija tietää, että aidon lopputuloksen saamiseksi asiaan vaikuttavat niin keinotekoinen valaistus, kuin tilaan tuleva ja tilassa vallitseva luonnonvalo.

Arkkitehti Seppo Rihlama (1997, 105-106) kirjoittaa värien vuorovaikutuksen olevan kahden suuntainen; ensimmäiseksi ihminen voi ilmaista värien avulla syvällisempiä luonteenpiirteitään ja tunteitaan. Toiseksi ihmisten värivalinnat vaikuttavat viihtyvyyteen ja mielialaan eri tavoin. Suunnitteluprosessin värien valinnassa tulisi löytää kultainen keskitie, että tilasta tulisi mahdollisimman ”terveellinen” ja vaikutukseltaan myönteinen. Koska ihmisillä on omat henkilökohtaiset lempivärinsä, ei ympäristön värejä voida kokea samalla tavalla. Yksittäisten ihmisten lempivärit liittyvät yleensä tiettyihin esineisiin tai tekstiileihin. Väripsykologiaa voidaan kuitenkin noudattaa varsinkin isojen laajojen pintojen värien valinnassa.

Olen poiminut Rihlaman kirjasta muutamia värejä, jotka sopivat myönteisesti psykologisilta vaikutuksiltaan uima-allastiloihin. Oikeilla värivalinnoilla on vaikutus myös tilan oikeanlaiseen tunnelmaan. Olen huomionut valinnoissa myös tämän hetkiset trendit sisustuksessa ja näin ollen rajannut pois räväkät ja mielestäni allasosastoille kuulumattomat värit.

Sininen: keventää henkistä taakkaa, koetaan viilentävänä ja rauhoittava värinä, voi synnyttää vapauttavan tunteen. Taitettu sininen tuo rauhallisen ja mietiskelyyn ja ideoitten kehittelyyn sopiva ympäristön.

Turkoosi: on herkkä ja etäisyyttä tuova. On vaaleana pintana rauhoittava, ystävällinen ja rentouttava mutta yhdistettynä kasvillisuuden vihreään voi muodostaa riitasoinnun.

- Vihreä:** on rauhoittava ja ihanteellinen väri mietiskelyyn ja keskittymiseen tarkoitettuun ympäristöön.
- Ruskea:** neutraali väri sekä tummana että vaaleana ja muodostaa näin hyvän taustan muille sisustuksen väreille. Lattian värinä ruskea koetaan varmuutta antava ja hyvänä. Isona ja laajana pintana ruskea väri luo masentavan tunnelman, ellei materiaali ole puuta joka taas koetaan piristävänä.
- Valkoinen:** yksinään kylmä mutta muodostaa taustan värikkäämmille kalusteille ja materiaaleille. Heijastaa eniten valoa, ja koetaan henkisesti puhtaaksi. Kirkastaa muita värejä.
- Musta:** koetaan myönteisenä jos tilaan luodaan kontrasteja vaaleiden värien kanssa. Se saa sävylliset värit loistamaan entistä kirkkaammin. Mustalla on ympäristöä elähdyttävä vaikutus, kunhan sitä ei käytetä laajoina pintoina
- Harmaa:** voi tuntua masentavana laajoina pintoina, mutta muodosta hyvän ja neutraalin taustan vaaleille että tummille väreille (Rihlama, 1997, 109- 110.)

Väri- ja materiaalivalinnoissa ympäristöön soveltuvuus ja suunnittelun tarkoituksenmukaisuus, esteettisyyden lisäksi, ovat värisuunnittelun tärkeimmät lähtökohdat. Värien on sulauduttava hyvin suunniteltavaan tilaan. Värien valinnoissa on huomioitava valaistus; valaistus ei saa muuttaa kohteen värivaikutelmaa tarkoitettua poikkeavaksi. Värien valinnassa on siis aina huomioitava värien muuttuminen valaistuksen mahdollisesti muuttuessa. Värien ja valaistuksen vaikutus ei ainoastaan vaikuta tilan tunnelmaan ja viihtyvyyteen vaan myös niiden käyttäjien terveyteen ja hyvinvointiin. Esimerkiksi ikkunaton tila tarvitsee värejä ja valaistusta korvaamaan ikkunasta näkyvää luontoa ja valoa. Valaistuksen lisääminen vähentää masennus- ja väsymystiloja. Se myös mahdollistaa tarkoituksenmukaisemman ja viihtyisemmän väripintojen käytön. Väri- ja valaistus suunnittelun on kuljettava käsi kädessä suunnitteluprosessin alusta loppuun (Rihlama 1997, 122,131).

6.2 Valaistus

Allasosaston valaistusta suunniteltaessa on hyvä huomioida katon ja seinien pintamateriaalit ja värit. Värien kokemiseen ja näkemiseen vaikuttaa valon määrä ja laatu, joten alakaton pintamateriaali on hyvä olla jo valittu valaistussuunnitelmaa tehdessä. Valaistuksella on suuri vaikutus allasosaston tuomaan kokonaisvaltaiseen nautintoon ja tilassa vallitsevaan tunnelmaan. Visuaalisesti kauniisti valaistu uima-allas on luonnollisesti kutsuvampi kuin pimeä ja synkkä vesi. Hyvällä valaistuksella saadaan muokattua visuaalisesti tilan mittasuhteita, sekä korostettua haluttuja pintamateriaaleja ja arkkitehtonisia yksityiskohtia. Esimerkiksi epäsuora valaistus valo katon kautta luo illuusion korkeammasta tilasta ja tuo tilaan tiettyä rauhallisuutta ja seesteistä tunnelmaa (kuva 26). Säädetty, kohdistettava valonlähde taas voidaan suunnata valaisemaan esimerkiksi seinän yksityiskohtaista struktuuria. (SIT 35- 610067. 2009, 12.)

Kuva 26. Epäsuora valaistus (Kuva: Mapei 2016).

Oikean valaistuksen avulla allasosaston tunnelma ja tilan käyttötarkoitus on muokattavissa eri suuntaan. Eri tunnelmien luomiseksi allasosaston valaistus tulee olla muunneltavissa ja säädettävissä; himmeämpi valaistus luo iltahämärässä rentouttavan tunnelman vaikka kynttilöiden kera, kun taas lasten käytössä valaistuksen on hyvä olla kirkkaampi käyttömukavuuden ja turvallisuuden vuoksi. Kirkkaan valaistuksen on todettu soveltuvan hyvin työympäristöön, jossa

mieli pysyy virkeänä, ja taas heikommin valaistu ympäristö auttaa ihmistä rentoutumaan ja rauhoittamaan mielensä (SIT 63- 610044. 2007, 4).

Valoa kotiin -kirjassa Lucy Martin kertoo uima-altaiden ja allastilojen valaistuksesta. Martinin mukaan valaistusta suunnitellessa valaistuksen määrään vaikuttavat uima-altaan koko, muoto ja tietenkin itse allasosaston koko. Turvallisuuden luomiseksi uima-altaaseenkin on hyvä tuoda valonlähteitä, mutta altaan päädyissä olevat valaisimet voivat häikäistä uimaria, joten valaisimet on syytä sijoittaa altaan pidemmille sivuille. Valaistussuunnitelmassa on huomioitava tietenkin sisustuksen värimaailma, sekä altaan että muiden tilassa olevien pintojen pintamateriaalit. Altaan laatoituksessa vaaleat, metallinhoitoiset sekä kirjavat mosaiikkilaatat on helppo valaista, kun taas tummemmat materiaalit vaativat valaistusta enemmän. Turvallisuuden kannalta on huomioitava myös altaan ympäristön valaistus. Martin neuvoo luomaan valokerroksia sen sijaan että kaikki valonlähteet olisivat upotettuina kattoon. Valaisinten materiaalit kannattaa myös huomioida; anodisoiduilla materiaaleilla ja ruostumattomalla teräksellä on pitkä käyttöikä kosteissa olosuhteissa (Martin 2011, 226- 229.)

Turvallisuuden lisäämiseksi kulkuväylien valaiseminen on tarpeellista, varsinkin jos allasosasto on lasten aktiivisessa käytössä. Hämärässä liikkuesssa on mahdollista esimerkiksi kompastua ja tippua altaaseen. Kulkuväyliä voidaan valaista esimerkiksi kattoon sijoitetuilla kohdevaloilla tai altaan ulkoreunaan upotetuilla valoilla. Kohdentavilla valaisimilla voidaan myös korostaa vaarallisia tasoeroja ja portaita (RT 97- 10839. 2005, 33).

Valaistusta suunniteltaessa on hyvä huomioida valaistuksen suunta. Valon ei tule heijastua kiiltäviltä pinnoilta tai materiaaleilta. Myös suoraan veden pintaan kohdennettu valo voi heijastua ikävästi. Hyvä vaihtoehto on veden pinnan alle sijoitetut valaisimet, josta valo ei pääse heijastamaan (kuva 27, 28). Myös epäsuora valaistus katon kautta estää suoran heijastuksen veden pinnasta sekä tassa valoa (kuva 29). Huolellisella suunnittelulla ja valaisinten oikealla sijoittelulla ja pyritään valaisemaan juuri ne oikeat, tarvittavat paikat sekä parantamaan tilan turvallisuutta (RT 97- 10839. 2005, 33.)

Kuva 27. Uima-altaassa upotettu valaistus ja rentouttavan hämyinen tunnelma (Kuva: Jesse Kakkola 2016b).

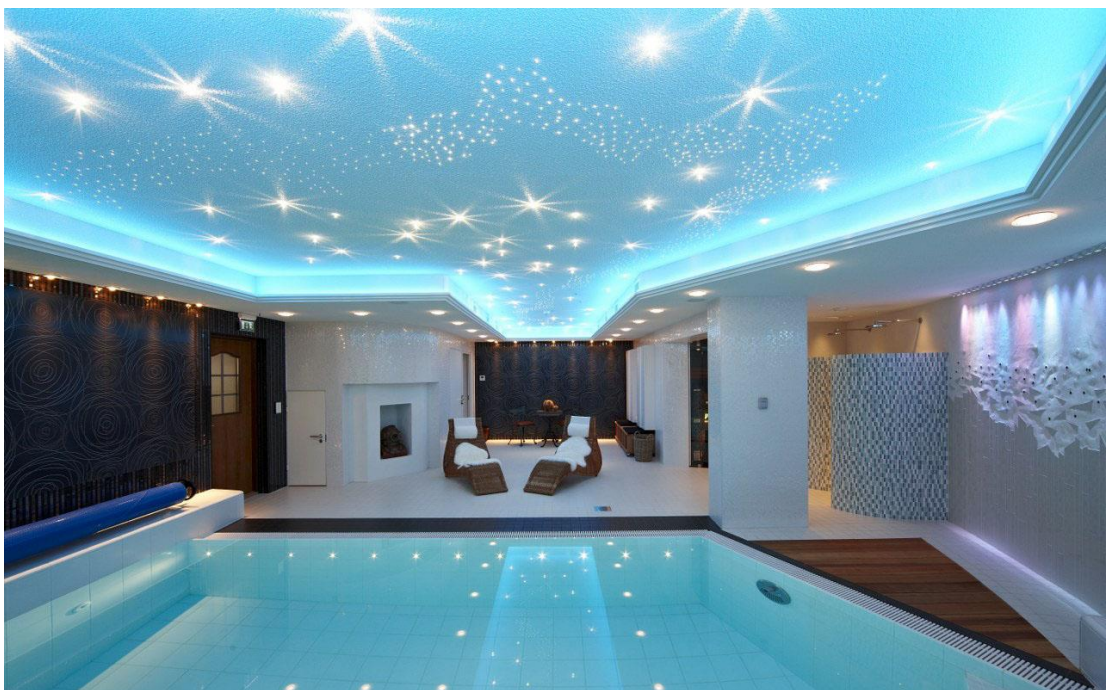

Kuva 28. Uima-altaan valaistus (Kuva: Pinterest 2016e).

Kuva 29. Epäsuora valaistus katon kautta (Kuva: Pinterest 2016f).

Valonlähteiden valinnassa on syytä muistaa märkätiloihin soveltuva IP- luokka. Uima-altaaseen sijoitetut valaisimet vaativat IP68 luokituksen. Altaaseen sopivat valonlähteet ovat ledi- tai valokuitu, joissa molemmissa on mahdollista valita valkoisen värin lisäksi myös värillinen RGB- ledi. Kattoon on mahdollista asentaa esimerkiksi kristallitähntaivas, joka tuo taas upean, visuaalisen yksityiskohdan tilaan (kuva 30).

Kuva 30. Visuaalisesti upeasti valaistu allasosasto (Kuva: Cariitti 2016).

6.3 Akustiikka

Uima-allastiloissa käytettävät materiaalit ovat usein niin sanottuja kovia materiaaleja, joten suunnittelussa on syytä kiinnittää huomiota myös tilan akustiikkaan. Tällä pyritään luomaan tilaan miellyttävä tunnelma, estämään äänen leviäminen, sekä tekemään tilasta viihtyisät ja äänimaailmaltaan miellyttävät. Huonetilan akustiikkaan vaikuttavat myös tilan muoto, koko ja pintamateriaalien sijoittelu. Kattoon ja osaan seinäpintoihin voi valita ääntä absorboivia verhouksia ja materiaaleja, jotka parantavat tilan ääniympäristöä. Akustiikkaan voi vaikuttaa muotoilemalla kovan materiaalin pintaa, jolloin ne hajottavat ääntä eivätkä heijasta sitä (RT 07-10881.2006, 1,4.) Allastiloissa myös vesipinta luetaan ns. koviin materiaaleihin, jonka absorptiokyky on huono (RT 97-10839. 2005, 23). Alakatto akustoivana elementtinä vaimentaa, eristää tai hajottaa ääntä (SIT 35-610067. 2009, 20).

Julkisissa uimahalleissa ja kylpylöissä on usein käytetty puuta akustiikan parantamiseksi. Puu sopii myös yksityisiin allastiloihin akustoivana elementtinä, joko seinissä tai katossa käytettynä ja oikein pintakäsiteltynä. Allastiloihin sopivat myös kuvassa 31 esitetyt perinteisemmät akustiikkalevyt, jotka ovat turpeesta valmistettuja. Ne ovat ekologisia, hengittäviä ja soveltuvat hyvin allastiloihin, sillä ne kestävät hyvin korkeaa ilmakestävyyttä (Rakennus maailma 2013, 3). Akustiikkalevyt toimivat hyvin myös sisustuksellisenä elementtinä.

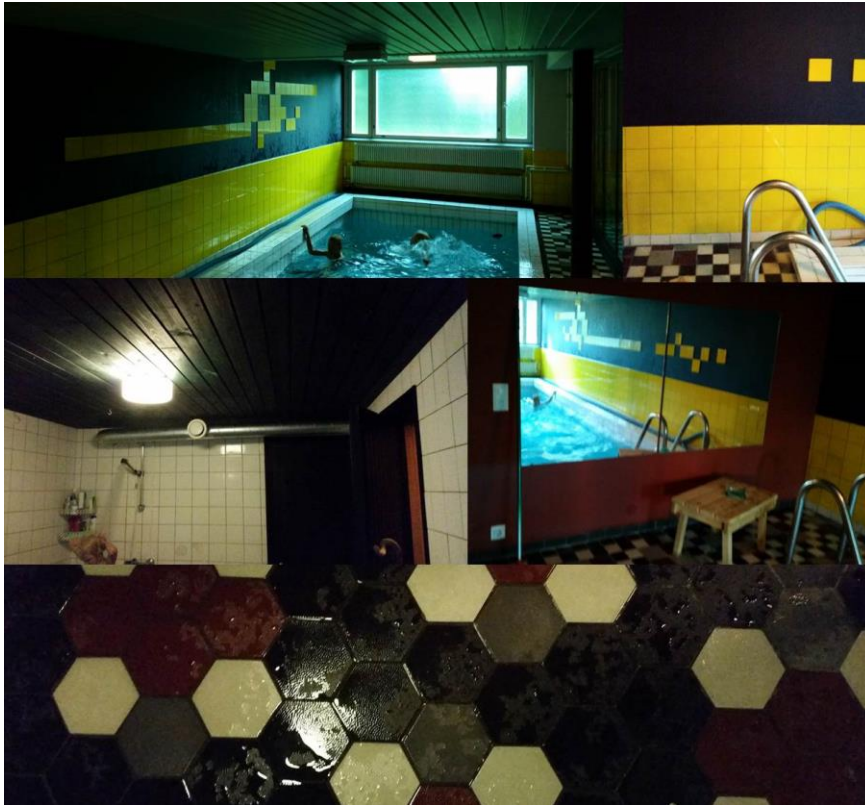
Kuva 31. Ekologiset ja hengittävät akustiikkalevyt (Kuva: Konto 2016).

7 Oma suunnitteluprojekti

Suunnitteluprojektini käynnistyi syksyllä 2014. Kohde on vuonna 1969 rakennettu kaksikerroksinen, hulppea rivitaloasunto Joensuussa (kuva 32). Yläkerran asuintilat oli jo remontoitu, joten minun työni oli suunnitella asunnon alakerrassa sijaitsevan uima-allasosaston, kylpyhuoneen, saunan sekä takkahuoneen remontti. Perheeseen kuuluvat äiti, isä ja neljä poikaa, joten allasosaston käyttäjäryhmiä on kaksi. Alakerran kaikkien tilojen pintamateriaalit olivat alkuperäisiä. Varsinkin uima-allasosaston alkuperäinen värimaailma oli suorastaan villi ja sai aikaan levottoman ja ristiriitaisen tunnelman (kuva 33). Asiakkaat halusivat uuden värimaailman olevan harmoninen ja tilan tunnelmallinen.

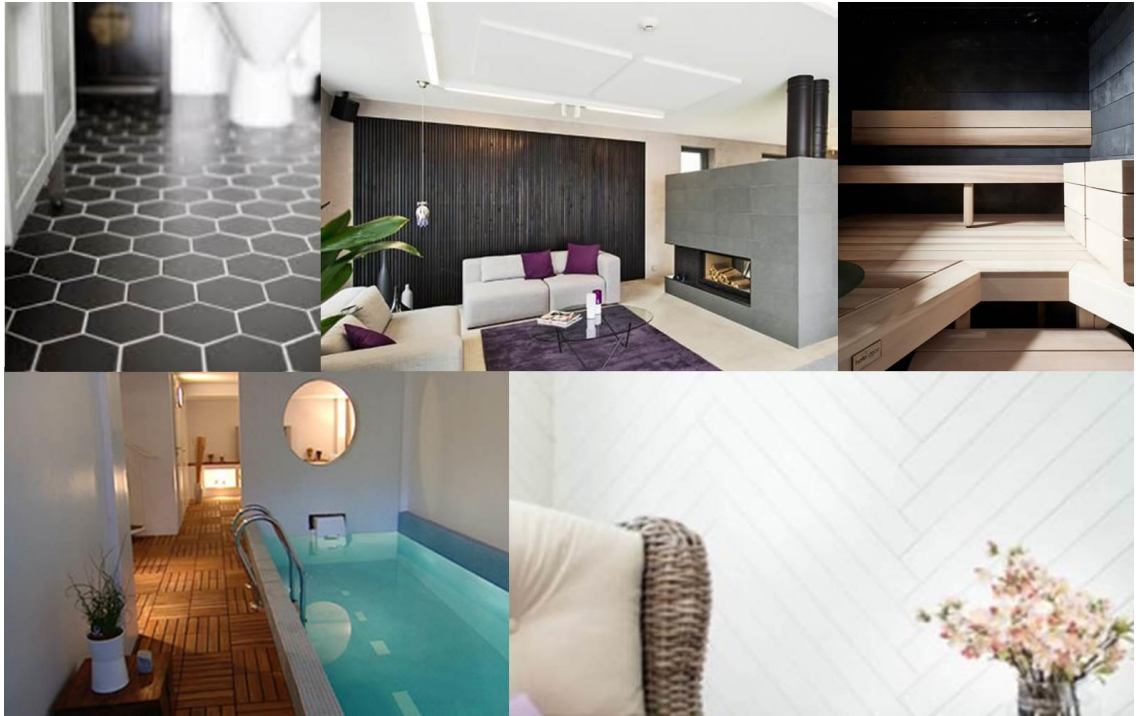
Kuva 32. Suunnittelukohde Joensuussa (Kuvat: Terhi Ilvonen 2014b).

Kuva 33. Uima-allastilan sekä kylpyhuoneen alkuperäinen väritys (Kuva: Terhi Ilvonen 2014c).

Suunnitteluprojekti käynnistyi tapaamisella asiakkaiden kanssa, jossa kävimme läpi heidän toiveitaan, ajatuksiaan, mielikuviaan sekä tutustumalla kohteeseen. Perheellä on neljä poikaa, joten tärkeimmät lähtökohdat suunnittelulle olivat turvallisuus sekä kestävät ja ajattomat pintamateriaalit. Ongelmana olivat tilan kai-kuminen, huono akustiikka sekä tilan pimeys, joten myös nämä asiat toimivat yhtenä suunnittelun lähtökohtana. Allasosaston haluttiin muuntuvan myös aikuisten käyttöön illanistujaisten ja rentoutumisen muodossa.

Talon arkkitehtuuri haluttiin tuoda esille allasosaston pintamateriaali- ja väriva-linnoissa. Suunniteltavissa tiloissa 1960-luku sai näkyä, mutta hillitysti yhdistet-tynä modernimpaan tyyliin. Uuden värimaailman tuli olla ajaton ja harmoninen (kuva 34).

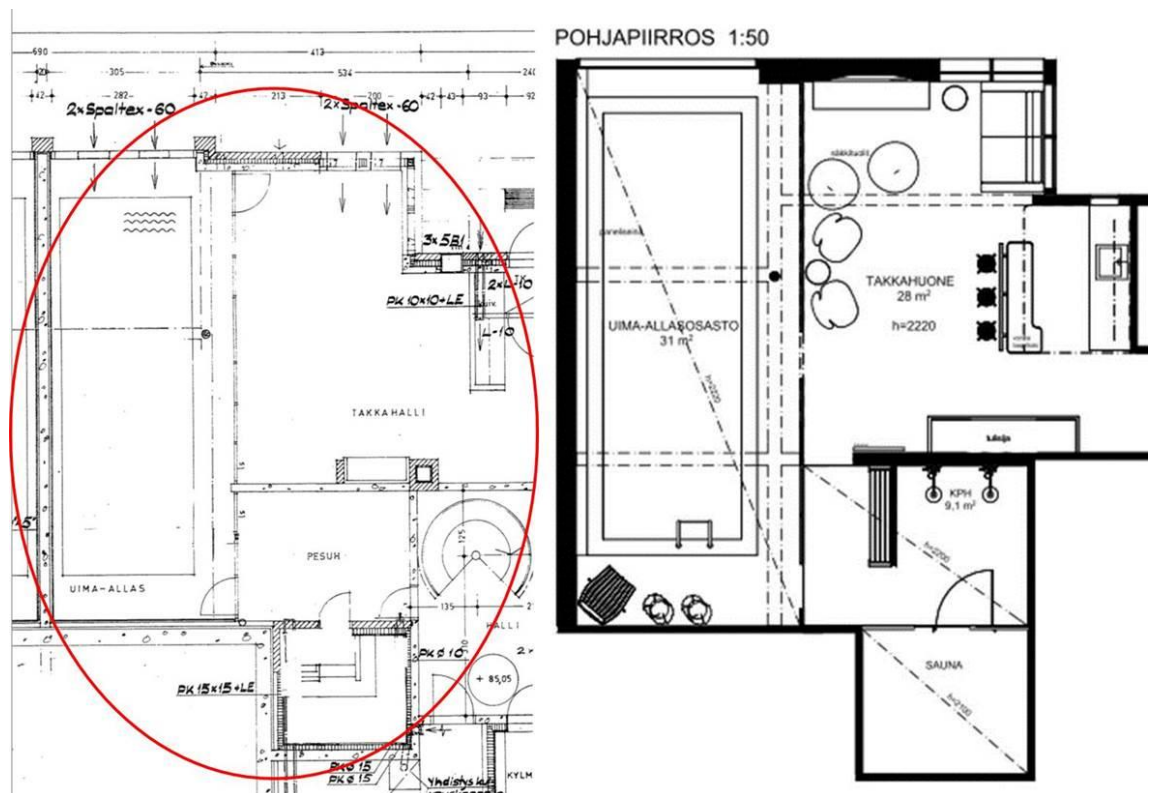
Kuva 34. Mielikuvakollaasi (Kuva: Terhi Ilvonen 2014d).

Päädyin pintamateriaalien värivalinnoissa voimakkaaseen mustan, valkoisen ja harmaan yhdistelmään. Voimakas kontrasti muistuttaa myös allasosaston alkuperäisestä värimaailmasta sekä 1960- ja 1970-luvusta, jolloin räikeät värit olivat osana kotien sisustusta. Kosteiden tilojen alkuperäinen lattialaatta oli kuusikulmainen. Rakennuksen arkkitehtuuria kunnioittaen halusimme säilyttää laatan muodon myös uudessa lattiassa (kuva 35). Allasosaston muutokseen liittyvistä materiaaleista hankin tietoa suoraan eri maahantuojilta ja valmistajilta. Kyseessä oli enemmän tiettyjä materiaaleja varten tehty selvitystyö.

Kuva 35. Uusi kuusikulmainen lattialaatta (Kuva: Terhi Ilvonen 2016e).

Pohjan suunnittelussa haasteellista oli uuden pohjapiirroksen piirtäminen. Käytössäni oli ikivanha, alkuperäinen pohjapiirros (kuva 36), jossa mitat eivät pitäneet laisinkaan paikkaansa. Kävin tekemässä mittauksia useaan kertaan, joiden pohjalta piirsin ajan tasalla olevat pohjapiirrokset ja seinäprojektiot kaikista suunniteltavista tiloista. Isoja muutoksia tuli lähinnä kylpyhuoneen puolelle, jonne puhkaistiin uusi oviaukko takkahuoneen ja kylpyhuoneen välille. Lisäksi kylpyhuoneesta portaikkoon johtava ovi otettiin kokonaan pois käytöstä. Näin tilan toiminnot saatiin selkeämmäksi ja kulkeminen eri tilojen välillä helpottui. Myös saunan ja kylpyhuoneen välinen seinä muutettiin kokonaan lasiseksi, jolloin saunasta muodostuu suora näköyhteys altaassa uiviin lapsiin. Allasosastolla tilan toiminnot pysyivät samana, koska uima-altaan kokoa ei muutettu eikä suuria, rakenteellisia muutoksia ollut tarpeen tehdä.

Kuva 36. Alkuperäinen sekä uusi pohjapiirros (Kuvat: Terhi Ilvonen 2014f).

Ennen remonttia yksi ongelmakohdista allasosastolla oli uima-altaan pitkällä sivulla, seinän vieressä sijaitseva kouru. Asiakkaat olivat kokeneet vaikeaksi veden kuivaamisen kourusta, joten suunnittelin sen tilalle altaan mittaisen seinäkkeen (kuva 37). Kuivaaminen helpottuu huomattavasti eikä vesi jää enää

kouruun seisomaan. Seinäkkeen sisään sai myös piilotettua allasosaston talotekniikkaa. Seinäke on eniten alttiina roiskevedelle, joten pintamateriaaliksi valikoitui laatta. Seinäkkeen yläpuolelle ja sivuille valitsin puuta parantamaan tilan akustiikkaa. Seinäkkeen reunalle jäi riittävästi tilaa esimerkiksi kynttilöille eri tunnelmien luomiseksi.

Kuva 37. Hankalasti kuivattava kouru sekä Archicadilla mallinnettu ratkaisu siihen (Kuva: Terhi Ilvonen 2014g).

Akustiikan parantaminen oli yksi suunnittelun lähtökohdista. Ennen remonttia allasosastolla oli huono akustiikka ja siellä kaikui todella voimakkaasti. Tilan toisena käyttäjäryhmänä ovat perheen neljä poikaa, joissa riittää ääntä. Äänimaailman parantamiseksi valitsimme puuta allastilaan katon ja pitkän seinän pintamateriaaliksi (kuva 38). Puu tuo myös tilaan kaivattua lämpöä ja pehmeyttä voimakkaan musta-valkoisen kontrastin rinnalle.

Kuva 38. Akustiikan parantamiseksi pitkän seinän pintamateriaalina on vaneri, joka on pintakäsitelty (Kuva: Terhi Ilvonen 2016h).

Allasosaston valaistussuunnitelma oli haasteellinen; tila oli synkkä ja pimeä ja sinne piti saada lisää valoa lasten turvallisuuden takia. Tilassa on yksi ikkuna, joka oli alkuperäinen. Lasi oli huurrutettu eikä luonnonvalo päässyt sisälle. Tilalle vaihdettiin uusi ikkuna. Uima-altaassa oli valmiina yksi valonlähde, joka uusittiin. Uima-altaan valaistusta emme lähteneet lisäämään, koska muut valaistusratkaisut toivat tilaan kaivattua valoa. Kulkureittien valaistus toteutettiin katon kautta. Haasteensa valaistussuunnitteluun toivat myös allasosaston matala huonekorkeus sekä poikkisuunnassa kulkevat kattopalkit. Katto oli myös kahdessa eri tasossa. Pitkälle seinälle sekä ehjälle päätyseinälle suunnittelin epäsuoran valaistuksen, joka muuttaa allasosaston tunnelman myös aikuisille sopivaksi. Se luo visuaalisen yksityiskohdan ja valaisee kauniisti seinän materiaalia myös remontoitussa kylpyhuoneessa (kuva 39).

Kuva 39. Epäsuoravalaistus allasosastolla ja kylpyhuoneessa (Kuva: Terhi Ilvonen 2016i).

Projekti eteni sovitussa aikataulussa. Tapasimme perheen kanssa useaan kertaan projektin aikana. Jokaiselle tapaamiselle olin tehnyt kohteen kaikista suunniteltavista tiloista mallinnukset Archicadilla. 3D- kuvat auttoivat asiakkaita, sekä myös itseäni, havainnollistamaan tilan mittasuhteita, materiaaleja ja toimintoja paremmin (kuva 40). Asiakkaat pääsivät aloittamaan remontin tammikuussa 2015 valmis sisustussuunnitelma apunaan. Remontin valmistumisajankohdaksi perhe oli sopinut vapun, joten aikaa kaikkien tilojen remontointiin oli neljä kuukautta. Koska perheen isä työskentelee LVI-alalla, en suunnitelmia tehdessäni perehtynyt syvällisemmin esimerkiksi allastekniikkaan, ilmanvaihtoon tai muihin teknisiin asioihin. Hänellä on työhistoriaa myös sähköalalla, joten valaistus-suunnitelmaa tehdessä hänestä oli suuresti apua, kun pystyin varmistamaan suoraan häneltä esimerkiksi valaistuksen teknisistä toteutuksista.

Kuva 40. Archicadilla piirretyt mallinnokset uima-allasosastosta, kylpyhuoneesta ja takahuoneesta (Kuva: Terhi Ilvonen 2014j).

Haastattelin perhettä opinnäytetyötäni varten. Remontti oli valmistunut ja aikaa kulunut sen verran, että käyttökokemuksia oli kertynyt. Asiakkaitteni mielestä sisustussuunnittelijan käyttäminen tilojen suunnittelussa oli ollut oikea ratkaisu ja suosittelivat muillekin suunnittelijan käyttämistä allasosastojen suunnittelussa. Heidän mielestään toin sisustussuunnittelijana uuden näkökulman tilojen suunnitteluun, koska heidän itsensä tekemät valinnat olisivat voineet olla liian tavallisia, tylsiä ja mielikuvituksettomia. Asiakkaani ovat tyytyväisiä lopputulokseen ja valittu värimaailma miellyttää heitä. Remontti on pääosin toteutettu tekemäni sisustussuunnitelman mukaan, lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia materiaalivalinnoissa. Kokoamassani suunnittelukansiossa oli kaikista tiloista pohjapiirrokset, tarvittavat seinäprojektit ja laatoitussuunnitelmat. Kansiossa oli myös huonekortit, joissa kaikki pintamateriaalit olivat valmiina, joka osaltaan helpotti

itse remontin etenemistä ja toteutusta. Asiakkaiden mukaan suunnittelemani seinäke on ollut onnistunut ratkaisu. Seinäkkeen sisään on piilotettu altaan vesipiste, josta allas täytetään, eikä sitä tarvinnut jättää näkyville (kuva 41).

Kuva 41. Kourun tilalle rakennettu valmis seinäke (Kuva: Terhi Ilvonen 2016k).

Vieraillessani valmiilla allasosastolla huomasin heti tilan miellyttävän akustiikan. Äänimaailma oli parantunut huomattavasti eikä tilassa enää kaikunut. Uuden ikkunan ansiosta allasosasto oli valoisampi ja tilan tunnelma oli muuttunut selkeästi. Myös uusittu valaistus vaikutti mielestäni onnistuneelta (kuva 42). Asiakkaat olivat tyytyväisiä uuteen kulkuaukkoon takkahuoneen ja kylpyhuoneen välillä sekä lasiseinään allastilan ja kylpyhuoneen välillä. Vanhemmat voivat rauhassa sauna ja samalla valvoa lasten uimista lasiseinän läpi.

Kuva 42. Remontin jälkeen allasosaston valaistus on parempi ja turvallisempi (Kuva: Terhi Ilvonen 2016l).

Sisustussuunnitelmassani olin valinnut uima-altaan uudelleen pinnoittamiseen laattaa. Asiakkaat olivat itse vielä perehtyneet asiaan tarkemmin ja päätyneet pinnoittamaan altaan Teknoksen Inerta 50 epoksimaalilla. Altaasta oli poistettu vanhat laatat ja betonin pinta hiottu sileäksi. Betonin päälle oli levitetty tasoite ja tasoitteen päälle epoksia neljä kerrosta. Epoksi toimii samalla myös vesieristeenä. Lopputulos oli tasainen ja siisti ja varmasti huomattavasti edullisempi kuin koko altaan laatoittaminen. Asiakkaani olivat päätyneet purkamaan myös altaan reunat, jolloin allas ja lattia ovat samassa tasossa, eikä ylimääräisiä teräviä reunoja ole.

Allasosastolle sekä kylpyhuoneeseen valittu lattialaatta on visuaalisesti kaunis ja sopii muotonsa puolesta hyvin tilaan. Se ei ole liukas ja on turvallinen valinta lapsiperheeseen. Asiakkaideni kertoman mukaan laatan puhtaanapito on kuitenkin ollut vaikeaa, koska kalkkipitoinen vesi ja kloori jättävät laatan pintaan valkoisia jälkiä. Pinta myös naarmuuntuu helposti. Asiakkaani on ollut yhtey-

dessä laatan valmistajaan sen huonosta kestävydestä. Lattiaa suunnitellessa varmistin laatan soveltuvuuden kyseisiin tiloihin, mutta luulen laatan huonon kestävyuden ja puhdistettavuuden tulleen yllätyksenä myös valmistajalle. Oman käsitykseni mukaan laatta oli uutuus. Perheen isän sanoja lainaten: ”Laatta on hieno, mutta ei hyvä”. Myös puupaneelin valinta pieneen allastilaan oli huono valinta, vaikka se onkin parantanut tilan akustiikkaa huomattavasti. Paneeli on elänyt ja turvonnut, vaikka se on valmistajan ohjeiden mukaan pintakäsitelty. Syy turpoamiseen on pienen allastilan hyvin kostea ja trooppinen ilma, vaikka poistoilmanvaihdosta huolehtii oma, erillinen huippuimuri. Kattoa suunnitellessa on syytä huomioida kosteudesta johtuva puun turpoaminen ja eläminen, varsinkin jos allasosaston huonekorkeus on matala ja vesi roiskuu kattoon. Allasosaston pitkälle seinälle asennettu vaneri ei kuitenkaan ole korkeasta ilmankosteudesta kärsinyt ollenkaan.

Mielestäni suunnitteluprojekti on onnistunut. Tilaan saatiin materiaalivalinnoilla ja voimakkaalla kontrastilla 1960-luvun tuntua ja harmoninen värimaailma. Akustiikka ja valaistus ovat parantuneet huomattavasti ja tilassa on nykyisin miellyttävä oleskella. Suunnittelijana tärkeintä itselleni on tietenkin tyytyväiset asiakkaat. Vaikka allasosaston suunnittelussa pätevät normaalit suunnittelun periaatteet ja säännöt, on paljon muita huomioitavia asioita, joita suunnittelija joutuu pohtimaan allastilojen suunnittelussa. Erityisen tarkkana on oltava materiaalivalinnoissa. Näistä asioista olin yhteydessä kymmeneen maahantuojiin ja valmistajiin. Osa ei edes tiennyt kuinka materiaali reagoi klooriveteen. Eräs paneelien valmistaja taas ei halunnut paljastaa syytä, miksi juuri heidän tuotteensa pintakäsittely kestää kemikaalit, ilmankosteuden vaihtelut ja klooriveden.

8 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan on ollut itselleni pitkä ja haasteellinen. Olin jo kertaalleen luovuttanut ajanpuutteen ja haasteellisen arjen vuoksi koko opinnäytetyön tekemisen. Opettajani sai minut kuitenkin innostumaan uu-

delleen ja tsemppaamaan valmistumisessa. Aloitin prosessin kokonaan alusta uudella aiheella. Tiesin aikataulun (pari kuukautta) olevan tiukka, mutta toisaalta se on ollut etu, koska tarkalla aikataulusuunnittelulla olen saanut opinnäytetyön tehtyä. Omista henkilökohtaisista tavoitteistanikin olen joutunut luopumaan ja pääällimmäisenä päämääräni on ollut opinnäytetyön loppuun saattaminen ja sen myötä valmistuminen.

Yksityiskotien uima-allastilojen suunnittelu on ollut minulle aiheena ennestään tuttu aiemmin suunnittelemani allasosaston takia. Jo silloin olen perehtynyt uima-allasosastolle soveltuviin materiaaleihin, valaistukseen ja akustiikkaan. Siinä tiedonhankinta koski enemmänkin asiakkaideni haluamia tiettyjä, yksittäisiä pintamateriaaleja, joten opinnäytetyöhöni tein tiedonhankintaa yleisemmällä tasolla. Käsittelemäni asiat ja aiheet olivat kuitenkin jo ennestään tuttuja, joten se lisäsi innostustani aihetta kohtaan.

Mielestäni aiheen valinta on onnistunut ja ajankohtainen. Tänä päivänä arki on hektistä. Kiireisen arjen keskellä ihmiset haluavat rentoutua kotioloissa, ja sen myötä hulppeiden spa- ja uima-allasosastojen rakentaminen on yleistynyt. Toki rentoutumispaikka voi olla muukin tila kuin spa- tai uima-allasosasto, mutta ne antavat mainiot olosuhteet itsensä hemmotteluun, rentoutumiseen ja arjesta irrottautumiseen, joten niihin ollaan valmiita myös panostamaan ja sijoittamaan rahaa. Omaan kotikylpylään meno ei myöskään vaadi matkustamista.

Helppointa prosessissa oli opinnäytetyön rungon tekeminen. Tiesin jo pääpiirteittäin, mitä asioita allastilojen suunnittelussa on hyvä huomioida, ja mitkä asiat suunnitteluprosessissa ovat tärkeimpiä. Haasteellisinta oli tiedon löytäminen ainoastaan julkisen puolen allastilojen suunnitteluun. Mielestäni onnistuin kuitenkin soveltamaan olemassa olevan tiedon yksityiskoteihin sopivaksi. Tästä esimerkkinä erot eri laattojen kohdalla: julkisissa tiloissa laatoilta vaaditaan erilaista kulutuksen kestävyyttä kuin kodissa käytettävissä laatoissa. Kodin allastiloihin ei myöskään käy perinteiset, tavalliset laatat, koska ne eivät kestä klooria tai muita kemikaaleja, mutta taas julkisen tilan laatat ovat turhan hinnakkaita käytettäväksi yksityiskodeissa.

Toinen haastava asia oli syvällisempi perehtyminen tiettyihin aihealueisiin lähdeaineiston puuttuessa. Esimerkiksi uima-allasosastot ilmiönä 1960- ja 1970-luvulla sekä niiden historiasta en onnistunut löytämään tietoa. Löytämässäni läheteissä aihetta oli sivuttu vain muutamilla lauseilla. Syy tähän ei minulle selvinnyt. Joko ilmiö on unohdettu vuosien saatossa tai sitä ei ole tutkittu sen enempää. Kokonaisten spa- osastojen suunnittelun halusin rajata pois, koska yleensä siihen kuuluvat jo kylpyhuoneet ja niistä on tietoa sekä opinnäytetöitä tarjolla riittävästi.

Vaikka opinnäytetyöni jäi tiettyjen osa-alueiden osalta vaille syvällisempää tutkimusta, olen kuitenkin tyytyväinen kokonaisuuteen. Tulevaisuudessa uskon opinnäytetyöni toimivan jonkinlaisena yleisenä tietopakettina muille sisustus-suunnittelijoille ja auttavan heitä heidän suunnitteluprojekteissaan. Itselleni tällaisesta tietopakettista olisi ollut todella paljon hyötyä suunnitteluprojektissani. Opinnäytetyöni keskeisin sisältö ja tavoite oli tuoda esille ne suunnittelun osa-alueet, joihin sisustussuunnittelijan kannattaa kiinnittää huomioita allasosaston suunnittelussa. Mielestäni olen siinä onnistunut.

Lähteet

- Antila, T. 2013. Paineellisen veden vaikutuksen alainen laatoitus. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Rakennustekniikan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201302192416>. 21.3.2016.
- Avotakka 1990- 1999.
- Helsingin rakennusmaailma. 2013. Akustiikkalevyt täysin luonnonmukaisesta pintaturpeesta. <http://www.yritma.fi/nettilehti/1384006974.pdf>. 30.3.2016.
- Huttunen, M. 2005. Värit pintaa syvemmältä. Helsinki: Werner Söderström Osa-
keyhtiö.
- Jensen, K. 2014. Maalataan uima-allas. Katin kokeelliset remontit. 5.2.2014. <http://katinkokeellisetremontit.blogspot.fi/2014/02/maalataan-uima-allas.html>. 1.4.2016.
- Maja, J. 2016. Uimahallien ja kylpylöiden laatoitus. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- Martin, L. 2011. Valoa kotiin. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.
- Pernu, P. & Kuurne, V. 2016. Uimahallien ja kylpylöiden suunnittelu. Helsinki: Rakennustietosäätiö Oy.
- Rihlana, S. 1997. Värioppi. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- Rihlana, S. 1999. Valaistus ja värit sisustussuunnittelussa. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- RT 34- 10997.2010. Keraamiset laatat. Rakennustieto Oy.
- RT 97- 10839.2005. Uimahallit ja virkistysuimalat. Rakennustieto Oy.
- Ruotsalainen, S. 2011. 1960- ja 70-lukujen matalat tyyppitalot ja asumisen muutos. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin koulutusohjelma. Diplomityö. <http://URN.fi/URN:NBN:fi:tty-2011051914679>. 23.3.2016.
- SIT 35- 610067.2009. Alakatot ja sisäkattoverhoukset. Rakennustieto Oy.
- Standertskjöld, E. 2011. 1960-1980 Arkkitehtuurimme vuosikymmenet. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Muut lähteet

Suullinen lähde:

Vatanen, K. Tarkastusinsinööri, Joensuun rakennusvalvonta. 11.4.2016.

Kuvalähteet

1. Terhi Ilvonen.2016a.
2. Pinterest.2016a.
<https://fi.pinterest.com/search/pins/?q=Swimming%20pool%20inside&rs=typed&0=Swimming%7Ctyped&1=pool%7Ctyped&2=inside%7Ctyped>. 2.4.2016.
3. Anna-Kaisa Lång.2010.
4. Etuovi <http://www.etuovi.com/kohde/7658341>. 4.4.2016.
5. Turun Sanomat: Timo Jakonen.2015.
6. Avotakka 1982-1986.
7. Avotakka 1990-1999.
8. LT-tuote <http://www.lt-tuote.fi/uima-altaat/>. 25.4.2016.
9. LT-tuote <http://www.lt-tuote.fi/uima-altaat/>. 25.4.2016.
10. Aquaspa <http://www.aquaspa.fi/tuote/uima-allas-gre458-e2/20102004/>. 25.4.2016.
11. RT 34- 10997.
12. RT 34- 10997.
13. Pukkila <http://www.pukkila.com/tuotteet/sarja/koodi>. 30.3.2016.
14. Uima-hallien ja kylpylöiden laatoitus.2015a.
15. Laattapiste, Uima-hallien ja kylpylöiden laatoitus.2015b.
16. Uimahallien ja kylpylöiden laatoitus.2015c.
17. Jesse Kakkola.2016a.
<http://www.jessekakkola.fi/html/sisustussuunnittelu/uimahalli/uimahalli.html>. 15.4.2016.
18. Pinterest.2016b.
<https://fi.pinterest.com/search/pins/?q=Swimming%20pool%20inside&rs=typed&0=Swimming%7Ctyped&1=pool%7Ctyped&2=inside%7Ctyped>. 4.4.2016.
19. SIT 35- 610067.
20. Pinterest.2016c.
<https://fi.pinterest.com/search/pins/?q=Swimming%20pool%20inside&rs=typed&0=Swimming%7Ctyped&1=pool%7Ctyped&2=inside%7Ctyped>. 5.4.2016.
21. Concephifi <http://www.concephifi.fi/joomla/palvelut/akustiikka>.15.4.2016.

22. Rakentaja.fi
http://www.rakentaja.fi/indexfr.aspx?s=/suorakanava/verkkolehti/04/4704harjunpaa_remontti_se_pukkila.htm. 31.3.2016.
23. Katin kokeelliset remontit- blogi
<http://katinkokeellisetremontit.blogspot.fi/2014/02/maalataan-uima-allas.html>. 15.4.2016.
24. Decotile <http://www.decotile.fi/tuotetiedot/>. 15.4.2016.
25. Pinterest.2016d.
<https://fi.pinterest.com/search/pins/?q=Swimming%20pool%20inside&rs=typed&0=Swimming%7Ctyped&1=pool%7Ctyped&2=inside%7Ctyped>. 5.4.2016
26. Mapei.2016.
27. Jesse Kakkola.2016b.
<http://www.jessekakkola.fi/html/sisustussuunnittelu/uimahalli/uimahalli.html>. 15.4.2016.
28. Pinterest.2016e.
<https://fi.pinterest.com/search/pins/?q=Swimming%20pool%20inside&rs=typed&0=Swimming%7Ctyped&1=pool%7Ctyped&2=inside%7Ctyped>. 10.4.2016.
29. Pinterest.2016f.
<https://fi.pinterest.com/search/pins/?q=Swimming%20pool%20inside&rs=typed&0=Swimming%7Ctyped&1=pool%7Ctyped&2=inside%7Ctyped>. 10.4.2016.
30. Cariitti <http://www.cariitti.fi/sivut/kylypyhuoneen-valaistus>. 20.4.2016.
31. Konto <http://konto.fi/fi/tuotteet/akustiikka>. 5.5.2016.
32. Terhi Ilvonen.2014b.
33. Terhi Ilvonen.2014c.
34. Terhi Ilvonen.2014d.
35. Terhi Ilvonen.2016e.
36. Terhi Ilvonen.2014f.
37. Terhi Ilvonen.2014g.
38. Terhi Ilvonen.2016h.
39. Terhi Ilvonen.2016i.
40. Terhi Ilvonen.2014j.
41. Terhi Ilvonen.2016k.
42. Terhi Ilvonen.2016l.